สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการหมักวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนมันแข็งและไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง

นางสาวจิราพร จิตต์ปิยะมิตร
นายธีรยุทธ วงษ์จิตรพิมล

ส/ว.
ว533ศ
2550

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....83742
วัน,เดือน,ปี.....15 ก.ย. 2551

b.....11983462
i.....

โครงงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาจุลชีววิทยาอุตสาหกรรม
ภาควิชาชีววิทยาประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Studied on Using Nata - *Monascus purpureus* TISTR 3090 Products Replaced on Fat and Nitrite in Chinese sausage

Jiraporn Jitpiyamit

Teerayut Wongchitphimon

A Special Project submitted Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Bachelor of Science

Industrial Microbiology Program

Department of Applied Biology, Faculty of Science

King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

Academic Year 2007

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงงานพิเศษเรื่อง ศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการหมักวุ้นมะพร้าว
ร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090
ทดแทนมันเข็งและไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง

นักศึกษา นางสาว จิราพร จิตต์ปิยะมิตร
นายธีรยุทธ วงษ์จิตรพิมล

สาขาวิชา จุลชีววิทยาอุตสาหกรรม

ภาควิชา ชีววิทยาประยุกต์

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดวงใจ โอชัยกุล

ภาควิชาชีววิทยาประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบังอนุมัติให้ทำโครงงานพิเศษฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต

คณะกรรมการตรวจสอบ		ลายมือชื่อ
ประธานกรรมการ	รศ.ดร.นวลพรรณ ณ ระนอง	
กรรมการ	รศ.ดวงใจ โอชัยกุล	
กรรมการ	ผศ.ลินจง สุขลำภู	

.....

(รศ.ดร.นวลพรรณ ณ ระนอง)
หัวหน้าภาควิชาชีววิทยาประยุกต์

ลิขสิทธิ์ของภาควิชาชีววิทยาประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงงานพิเศษเรื่อง	ศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการหมักวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนมันแข็งและไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง
นักศึกษา	นางสาวจิราพร จิตต์ปิยะมิตร
	นายธีรยุทธ วงษ์จิตรพิมล
สาขาวิชา	จุลชีววิทยาอุตสาหกรรม
ภาควิชา	ชีววิทยาประยุกต์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.ดวงใจ โอชัยกุล

บทคัดย่อ

ศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับเชื้อรา *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนมันแข็งและไนไตรท์ในกุนเชียง โดยใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 ของน้ำหนักเนื้อหมู เปรียบเทียบกับกุนเชียงสูตรควบคุมที่มีการใช้มันแข็งร้อยละ 25 และไนไตรท์ ร้อยละ 0.1 จากนั้นนำกุนเชียงที่ได้จากสูตรต่าง ๆ นำมาวัดค่าสี ลักษณะเนื้อสัมผัส องค์ประกอบทางเคมี ทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส และ ตรวจหา *Clostridium perfringens* ผลการทดลองพบว่าเมื่อใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มขึ้น ค่าสี L* a* และ b* มีค่าสูงขึ้นตามไปด้วยและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม ขณะที่ปริมาณไขมันมีปริมาณลดลงและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) กุนเชียงสูตรที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มขึ้นมีค่า a_w ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ รวมทั้งปริมาณความชื้นลดลง และ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) เมื่อเทียบกับกุนเชียงสูตรควบคุม เมื่อทดสอบทางประสาทสัมผัสกุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 – 25 ไม่มีความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบกับกุนเชียงสูตรควบคุม และเมื่อพิจารณาจากค่าต่าง ๆ พบว่าการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับเชื้อรา *Monascus purpureus* TISTR 3090 สามารถนำมาทดแทนมันแข็งได้ถึงร้อยละ 5 โดยไม่ต้องใช้ผงเพรก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Special Project Title	Studied on Using Nata - *Monascus purpureus* TISTR 3090 Products Replaced on Fat and Nitrite in Chinese Sausage
Name	Miss Jiraporn Jitpiyamit
	Mr. Teerayut Wongchitphimon
Department	Applied Biology
Program	Industrial Microbiology
Academic Year	2007
Special Project Advisor	Assoc. Prof. Duangjai Ochaikul

Abstract

This project investigates the use of nata cultured with *Monascus purpureus* TISTR 3090 instead of using backfat and nitrite in Chinese sausage products . The Chinese sausage with nata (5 , 10 , 15 , 20 and 25 percent of pork weight) were compared with the controlled Chinese sausage (25 percent backfat and 0.1 percent nitrite) . Then the products of each formular were tested to measure the color level , texture quality , taste quality , Chemical constituents and *Clostridium perfringens* . The results show that when compared with the controlled products the more the nata is used , the higher L* , a* and b* become with the significant difference at ($p < 0.05$) while the fat quantify decreases with the significant difference at ($p < 0.05$) . When compared to the controlled products . The Chinese sausage with more nata are found to have lower a_w , lower water holding capacity and lower moisture with the significant difference at ($p < 0.05$) , the Chinese sausage with 5 – 25 percent have no difference sensory tested , when compare to the controlled products . After considering all of the data , it can be concluded that the nata cultured with *Monascus purpureus* TISTR 3090 can be the substitute of backfat by 5 percent in Chinese sausage products without using nitrite .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

โครงงานพิเศษนี้ได้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจุลชีววิทยาอุตสาหกรรม ซึ่งสำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนและการช่วยเหลือจากบุคคลผู้มีอุปการคุณหลายท่าน

ขอขอบพระคุณ รศ. ดวงใจ โอชัยกุล อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการโครงงานพิเศษที่กรุณาเป็นอย่างยิ่งในการให้คำปรึกษาระหว่างการค้นคว้าวิจัยตลอดจนการตรวจทานแก้ไขโครงงานพิเศษให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร. นวลพรรณ ณ ระนอง และ ผศ. ลินจง สุขลำภู ที่เป็นประธานกรรมการและกรรมการตรวจสอบโครงงานพิเศษ ที่ช่วยในการตรวจทานแก้ไขโครงงานพิเศษให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาชีววิทยาประยุกต์ทุกท่าน ที่ให้การเอื้อเฟื้ออุปกรณ์และสารเคมี ต่าง ๆ ทำให้โครงงานพิเศษสามารถสำเร็จได้

สุดท้ายนี้ต้องขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และรุ่นพี่ เพื่อนๆ ทุกท่าน และผู้มีส่วนร่วมในโครงงานพิเศษทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จนี้

นางสาวจิราพร จิตต์ปิยะมิตร

นายธีรยุทธ วงษ์จิตรพิมล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงงานพิเศษ	3
1.3 ขอบเขตของโครงงานพิเศษ	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ทฤษฎีและหลักการ	4
2.1 การผลิตและแปรรูปวุ้นมะพร้าว	4
2.2 แบคทีเรียที่ผลิตเซลลูโลส	7
2.3 กระบวนการสังเคราะห์ เซลลูโลสของเชื้อ *Acetobacter xylinum*	8
2.4 การเพาะเลี้ยงแบคทีเรียผลิตเซลลูโลสในอาหารเลี้ยงเชื้อ	9
2.5 ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการผลิตเซลลูโลสโดยเชื้อ *A.xylinum*	10
2.6 ประวัติและความสำคัญของเชื้อราโมแนสคัส	14
2.7 การจัดจำแนกเชื้อรา *Monascus* sp.	15
2.8 ลักษณะสัณฐานวิทยาของเชื้อราโมแนสคัส	15
2.9 สารสีจากเชื้อราโมแนสคัส	16
2.10 ความปลอดภัยของสารสีโมแนสคัส	18
2.11 การตรวจสอบความเป็นพิษของสารสีโมแนสคัส	19
2.12 บทบาทของสารเคมีที่ใช้ในการหมักเนื้อต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์สัตว์	19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย 24

3.1 เชื้อจุลินทรีย์และอาหารเลี้ยงเชื้อ 24

3.2 วัตถุดิบ และสารเคมี 24

3.3 อุปกรณ์ 25

3.4 วิธีการทดลอง 27

3.5 การวิเคราะห์สถิติ 31

บทที่ 4 ผลการทดลองและอภิปราย 33

4.1 การใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในการตกแต่งและทดแทนปริมาณมันแข็งและไนไตรท์ ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง 33

4.1.1 การวัดค่าสีของกุนเชียง 33

4.1.2 Water Activity (a_w) 34

4.1.3 การวิเคราะห์เนื้อสัมผัส (Texture Analysis) ของกุนเชียง 35

4.1.4 การวิเคราะห์องค์ประกอบของกุนเชียง 38

4.1.5 การประเมินคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัส 41

4.1.6 การตรวจหาเชื้อ *Clostridium perfringens* 44

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ 45

เอกสารอ้างอิง 47

ภาคผนวก 50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบของวุ้นมะพร้าว	7
2.2 ผลของแหล่งคาร์บอนชนิดต่าง ๆ ในการสังเคราะห์เซลลูโลสของเชื้อ *A. xylinum*	11
3.1 แสดงสูตรควบคุมของกุนเชียง	29
4.1 ผลการวัดสีและค่า a_w ของกุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในปริมาณที่แตกต่างกัน	35
4.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อสัมผัสของกุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในปริมาณที่แตกต่างกัน	38
4.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในผลิตภัณฑ์กุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในปริมาณที่แตกต่างกัน	41
4.4 ผลการประเมินคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัสของกุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในปริมาณที่แตกต่างกัน	43

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2.1	ลักษณะเชื้อ *A. xylinum* จากกล้องจุลทรรศน์ (Gram stain)	5
2.2	ลักษณะเชื้อ *A. xylinum* จากกล้องจุลทรรศน์อิเลคตรอนแบบส่องกราด	5
2.3	ลักษณะของวุ้นมะพร้าวที่เชื้อ *A. xylinum* ผลิตได้	6
2.4	Pathway การสังเคราะห์เส้นใยเซลลูโลสจากแบคทีเรีย	9
2.5	ลักษณะของเชื้อราโมแนสคัส	15
2.6	ลักษณะของข้าวแดง	16
2.7	โครงสร้างเคมีของรงควัตถุที่แยกจาก *Monascus* spp.	18
2.8	แสดงสีของผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้ไนเตรทและไนไตรท์	22
3.1	แสดงขั้นตอนการผลิตกุนเชียง	32

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของโครงงานพิเศษ

โรคหัวใจและหลอดเลือด (Cardiorvascular disease , CVD) และโรคหลอดเลือดหัวใจ (Coronary heart disease , CHD) เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการตายของคนในวัยเจริญเติบโต เนื่องจากโรคเหล่านี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณและชนิดของไขมันที่บริโภค รวมทั้งมีผลต่อความรุนแรงของการเกิดโรคเหล่านี้ ในปัจจุบันผู้บริโภคนิยมหันมารับประทานอาหารที่มีไขมันต่ำ และให้พลังงานต่ำ อย่างไรก็ตามไขมันยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของอาหารประเภทเนื้อสัตว์ เนื่องจากเป็นตัวที่ทำให้เกิดลักษณะเนื้อสัมผัสและกลิ่นรสที่ดี

กุนเชียงเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเนื้อสัตว์ชนิดหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมบริโภคของคนชาวเอเชีย (Wang ,1995) อย่างไรก็ตามกุนเชียงมีไขมันอยู่ในปริมาณสูง (ร้อยละ 20 – 30) มีการศึกษามากมายที่จะลดปริมาณไขมันในกุนเชียงลง โดยใช้วัตถุดิบชนิดอื่นมาทดแทนไขมัน เช่น การใช้โซเดียมอัลจิเนตและคาราจีแนน (Lee, 1995) หัวบุก คาราจีแนน และวุ้น (Chung , 1999) ไคโตซาน (Lin และ Chao , 2001) โปรตีนเวย์ โซเดียมเคซีเนส ไข่ขาว (Hsu และ Sun , 2006) ดังนั้นการหาวัตถุดิบมาทดแทนไขมันและทำให้ผลิตภัณฑ์มีการยอมรับจากผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาต่อไป

วุ้นมะพร้าว (Nata de coco) เป็นเซลลูโลสจากแบคทีเรียได้จากการหมักน้ำมะพร้าวด้วยเชื้อ *Acetobacter xylinum* ซึ่งจะสร้างแผ่นฟิล์มสีขาวหรือแผ่นวุ้นบนส่วนผิวหน้าของน้ำมะพร้าว สามารถนำไปประกอบอาหารคาวและหวานได้หลายชนิด

วุ้นมะพร้าวเป็นอาหารที่ให้พลังงานต่ำและมีปริมาณใยอาหารสูง ลักษณะเป็น micro-fibril cellulose (Masaoka และคณะ, 1993) เส้นใยประเภทนี้จะช่วยเพิ่มปริมาณอุจจาระทำให้ขับถ่ายดีขึ้นเป็นผลดีต่อผู้มีปัญหาทางเดินอาหารไม่ปกติ (Kie และคณะ, 1984 .; Anderson และคณะ ,1994) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี พบว่ามีปริมาณน้ำร้อยละ 94.6 โปรตีนร้อยละ 0.84 ไขมันต่ำร้อยละ 0.0 และปริมาณเยื่อใย (fiber) ร้อยละ 1.15 (สมคิด , 2531) จึงเหมาะที่จะนำมาผลิตเป็นอาหารเพื่อสุขภาพชนิดที่ให้ปริมาณใยอาหารสูง การหมักวุ้นมะพร้าวได้มีการศึกษากันมาก (Cannon และคณะ , 1991 .; Berizon และคณะ, 1992 .; Okiyama และคณะ, 1992 .;

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Embuscado และคณะ , 1994) อย่างไรก็ตามมีการศึกษากันเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับสีของวุ้นมะพร้าว ซึ่งได้มีการศึกษาและปรับปรุงสีของวุ้นมะพร้าวให้ดีขึ้นได้ จะทำให้สามารถนำวุ้นมะพร้าวมาประยุกต์ใช้ในการผลิตอาหารได้หลายอย่าง. เชื้อรา *Monascus* sp จัดอยู่ใน Class Ascomycetes เจริญได้ดีบนอาหารแข็งในรูปของข้าวแดง (อั่งคัก) เพื่อใช้ปรุงแต่งสีในไวน์ เต้าหู้ยี้ ใช้ถนอมอาหารประเภทเนื้อ ใช้รักษาโรค รวมทั้งใช้เป็นสีผสมในอาหาร ยาและเครื่องสำอาง เชื้อราชนิดนี้นอกจากสร้างสารสีแล้ว ยังสร้างสารอื่นที่เป็นประโยชน์อีกหลายชนิด เช่น monascilin A เอนไซม์ สารโมนาโคลินที่ใช้ยับยั้งการสังเคราะห์คอเลสเตอรอล สารลดความดันโลหิต และสารช่วยในการตกตะกอน (flocculants) (Fink - Germmels และ Leistnen , 1991) *Monascus purpureus* เป็นเชื้อราที่รู้จักกันดี โดยมีการใช้เป็นสารที่ให้สีและกลิ่นรสในผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มมานานแล้ว (Johns และ Stuart, 1991.; Su, 1978 .; Wong และคณะ , 1981 .; Lin และ Demain , 1991 .; Chen และ Johns, 1993) สารสีที่ได้จากเชื้อชนิดนี้จะมีความคงตัวและเหมาะสมที่จะนำมาเติมในผลิตภัณฑ์อาหาร (Fink - Germmels และคณะ, 1991.; Fabre และคณะ, 1993.; Juzlova และคณะ, 1996) สารสีธรรมชาติจากเชื้อรา *Monascus* ถูกนำมาใช้เป็นสีผสมอาหารแทนสีสังเคราะห์ที่ผลิตโดยวิธีทางเคมี เพราะมีราคาถูก ความปลอดภัยสูง อีกทั้งยังไม่พบว่าเป็นสารก่อมะเร็งเหมือนสีผสมอาหารประเภทสีสังเคราะห์ที่มีองค์ประกอบพวก cocal tar dyes จากการทดสอบความเป็นพิษของสารสีที่ได้จากเชื้อรา *Monascus* พบว่าสารสีไม่มีพิษต่อการฟักตัวของไข่ไก่ และไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของโครโมโซมของเม็ดเลือดขาว ไม่พบความผิดปกติใดๆ ในหนูทดลอง (นุษบา และคณะ , 2531 .; Kaio และคณะ, 1978)

โครงงานพิเศษนี้จึงได้นำวุ้นมะพร้าวมาเลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 และนำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการหมักวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus* มาใช้ทดแทนมันแข็งบางส่วนรวมทั้งปรับปรุงแต่งสีในผลิตภัณฑ์กุนเชียง ซึ่งการผลิตกุนเชียงโดยทั่วไปมีการใช้สารไนไตรท์เป็นสารเจือปน เพื่อทำให้กุนเชียงมีสีแดงเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค แต่ปริมาณสารไตรท์ที่ตกค้างจะเป็นสารตั้งต้นในการเกิดสารไนโตรซามีน ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งทำให้เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ประกอบกับในปัจจุบันผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณไขมันและความปลอดภัยจากสารเคมีมากขึ้น ดังนั้นการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับเชื้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Monascus จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ชนิดนี้และได้ผลิตภัณฑ์กุนเชียงที่มีปริมาณไขมันลดลงมีความปลอดภัยจากสารเคมีมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงงานพิเศษ

1. ศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนมันแข็งและไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง

2. วิเคราะห์องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์กุนเชียงที่ได้จากการใช้ผลิตภัณฑ์ในข้อ 1 เช่น การวัดสี ค่าความชื้น ค่า a_w การวิเคราะห์เนื้อสัมผัส ปริมาณโปรตีน ปริมาณไขมัน ปริมาณเถ้า ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ รวมทั้งการทดสอบทางประสาทสัมผัสเพื่อดูการยอมรับของผู้บริโภค

1.3 ขอบเขตของโครงงานพิเศษ

ศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนมันแข็งและไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง โดยแปรผันความเข้มข้นต่างๆ ของวุ้นมะพร้าวที่มีสีแดง จากนั้นวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ของกุนเชียงที่ได้รวมทั้งทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์กุนเชียง.

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถผลิตกุนชียงโดยลดปริมาณมันแข็งและสารไนไตรท์ในสูตรของการทำกุนเชียงลง และใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการหมักวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทน ซึ่งจะได้กุนเชียงที่มีความปลอดภัยในการบริโภคมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2
ทฤษฎีและหลักการ

2.1 การผลิตและแปรรูปวุ้นมะพร้าว

วุ้นมะพร้าวมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Bacterial cellulose เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการหมักอาหารเหลว ไม่ว่าจะเป็นน้ำผัก น้ำผลไม้ หรืออาหารเลี้ยงเชื้อในห้องปฏิบัติการทางจุลชีววิทยา โดยใช้เชื้อแบคทีเรียชื่อ *Acetobacter xylinum* โดยหากหมักด้วยน้ำมะพร้าวทางประเทศฟิลิปปินส์จะเรียกว่า Nata de Coco (Montenegro , 1985) ซึ่งมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น วุ้นน้ำมะพร้าว วุ้นสวรรค์ ลูกมะพร้าว เนื้อวุ้นที่ผลิตได้จะมีลักษณะเป็นเนื้อเหนียวคล้ายวุ้นสีขาว สีครีม ทึบแสง คล้ายวุ้นที่ใช้ทำขนมแต่เหนียวกว่า ต้มที่ 100 องศาเซลเซียส ก็ไม่ละลายน้ำ มีองค์ประกอบทางเคมีและคุณสมบัติทางกายภาพต่างกัน โดยความหนา สี กลิ่น และเนื้อสัมผัสเปลี่ยนไปตามวัตถุดิบที่ใช้ในการเลี้ยงเชื้อ (สมคิด, 2531) การผลิตวุ้นสวรรค์ในประเทศไทยนิยมใช้น้ำมะพร้าวแก่ ซึ่งเป็นวัตถุเหลือใช้เป็นวัตถุดิบ (สมศรี , 2531) แผ่นวุ้นที่ได้จากการหมักสามารถนำมาแปรรูปเป็นอาหารได้หลายชนิด นอกจากการเชื่อมวุ้นในน้ำเชื่อมผสมกับผลไม้ หรือรับประทานกับไอศกรีมและอาหารหวานชนิดต่างๆ แล้ว ยังสามารถนำไปประกอบเป็นอาหารคาวชนิดต่างๆ โดยใช้เป็นอาหารมังสวิรัติ แทนเนื้อปลาหมึกหรือแมงกะพรุน (สมคิด , 2531) และอาหารหวาน ได้แก่ วุ้นในน้ำเชื่อม วุ้นกรอบ เยลลี่ แยมวุ้นสวรรค์ อีกทั้งหลังการหมักจะได้น้ำส้มสายชูเป็นผลพลอยได้ด้วย

วุ้นมะพร้าวจัดเป็นแผ่นวุ้นชนิดเซลลูโลสเจล (gelatinous bacterial cellulose) ที่สร้างขึ้นโดยแบคทีเรีย *Acetobacter aceti* subspecies *xylinum* หรือ *Acetobacter xylinum* นอกจากแบคทีเรียสกุล *Acetobacter* แล้วยังมีแบคทีเรียสกุลอื่นๆ ที่สร้างวุ้นชนิดนี้ ได้แก่ *Rhizobium, Alcaligenes, Agrobacterium* และ *Pseudomonas* เป็นต้น

แบคทีเรีย *Acetobacter xylinum* เป็นแบคทีเรียแกรมลบที่นิยมนำมาใช้ผลิตวุ้นมะพร้าว จัดอยู่ในสกุล *Acetobacter* spp. เรียกกันทั่วไปว่า Acetic acid bacteria หรือแบคทีเรียน้ำส้มสายชูเป็นเชื้อที่ต้องการอากาศในการเจริญเติบโตเคลื่อนที่โดยแฟลกเจลลารอบๆเซลล์หรืออาจไม่เคลื่อนที่ โคโลนีที่ขึ้นอยู่บนอาหารวุ้นมีลักษณะกลมนูน ทึบแสงสีน้ำตาลอ่อนผิวเรียบมัน มีเส้นผ่าศูนย์กลางขนาด 2 มิลลิเมตร สามารถผลิตวุ้นเซลลูโลสได้ที่ผิวหน้าของอาหารเหลว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

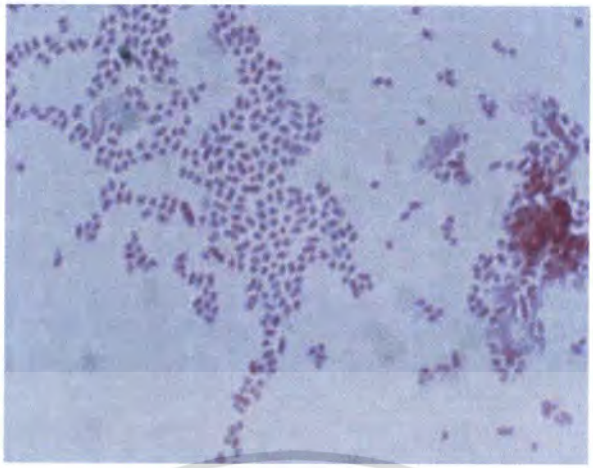

รูปที่ 2.1 แสดงลักษณะเชื้อ *A. xylinum* จากกล้องจุลทรรศน์ (Gram stain)

ที่มา : http://www.botany.utexas.edu/facstaff/facpages/mbrown/movies/af9.jpg

รูปที่ 2.2 แสดงลักษณะเชื้อ *A. xylinum* จากกล้องจุลทรรศน์อิเลคตรอนแบบส่องกราด

ที่มา : http://www.botany.utexas.edu/facstaff/facpages/mbrown/movies/af10.jpg

2.1.1 ลักษณะเฉพาะของวุ้นสวรรค์ที่ได้จาก *Acetobacter xylinum*

1. เส้นใยมีขนาดเล็กมาก คือ หนาประมาณ 3-4 นาโนเมตร กว้าง 60-80 นาโนเมตร และ ยาวประมาณ 180-960 นาโนเมตร

2. จากการที่เส้นใยมีขนาดเล็กมาก ดังนั้นจึงทำปฏิกิริยากับสารเคมีต่าง ๆ ได้ดี

3. เส้นใยไม่มีเฮมิเซลลูโลส ลิกนิน และเพกตินเจือปน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. เส้นใยมีความเป็น Hydrophilic สูง อุ้มน้ำได้ 60-700 เท่าของน้ำหนักแห้ง

5. เส้นใยมีลักษณะใส

6. เส้นใยทนต่อแรงดึงได้สูงกว่าไฟเบอร์สังเคราะห์ต่าง ๆ

7. สามารถใช้สารตั้งต้นที่มีราคาถูก หาง่าย

8. สามารถควบคุมคุณสมบัติทางกายภาพได้ตามที่ต้องการ โดยจัดองค์ประกอบของอาหารที่ใช้เลี้ยง และสภาวะการหมัก

เนื่องจากวุ้นมะพร้าวมีปริมาณเส้นใยอาหารอยู่มาก เป็น Micro-Fibrill Cellulose ที่มีความละเอียดอ่อนและนุ่มกว่า Dietary Fiber ที่พบในผัก ผลไม้ ใยอาหารจัดเป็นสารอาหารชนิดหนึ่งที่มีคุณประโยชน์ค่อนข้างสูงทางโภชนาการและสุขภาพผลการศึกษาทางระบาดวิทยาและการวิจัยของนักวิชาการด้านการแพทย์และโภชนาการ พบว่าใยอาหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอุบัติการณ์ของโรคที่เกิดจากการรับประทานอาหารด้อยคุณภาพมีสารอาหารอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไป ทำให้เกิดโรคอ้วน ซึ่งเป็นต้นเหตุของโรคอื่นๆอีกมากมาย เช่น โรคเส้นเลือดตีบตัน คอเลสเตอรอลและน้ำตาลในเลือดสูงฯลฯ การบริโภคอาหารที่มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมกับสภาวะร่างกายจะช่วยลดโอกาสในการเกิดโรคเหล่านี้ได้รวมทั้งโรคที่เกี่ยวกับระบบย่อยอาหารและการขับถ่าย นอกจากนี้ใยอาหารยังใช้เป็นสารควบคุมน้ำหนักตัวได้ดีเนื่องจาก ทำให้ผู้บริโภครู้สึกอิ่มแต่ไม่ให้พลังงาน (วิภาและคณะ , 2542)

รูปที่ 2.3 ลักษณะของวุ้นมะพร้าวที่เชื้อ *A. xylinum* ผลิตได้

ที่มา : www.ifr.ac.uk/SPM/SPMImages/acetan34.gif

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 ส่วนประกอบและคุณค่าทางอาหารของวุ้นมะพร้าว

วุ้นมะพร้าวนอกจากผลิตง่าย ต้นทุนการผลิตต่ำ ยังมีคุณค่าทางอาหารคือ มีแร่ธาตุ และวิตามินต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบของวุ้นมะพร้าว

		ผลการวิเคราะห์โดย	
		กรมวิทยาศาสตร์บริการ	กองเกษตรเคมี
น้ำ	ร้อยละ	94.4	94.6
ไขมัน	ร้อยละ	0.05	0.06
ไฟเบอร์	ร้อยละ	1.10	1.15
โปรตีน	ร้อยละ	0.68	0.84
เถ้า	ร้อยละ	0.77	0.10
คาร์โบไฮเดรต	ร้อยละ	3.00	3.20
แคลเซียม	(มิลลิกรัม/100กรัม)	34.5	5.20
เหล็ก	(มิลลิกรัม/100กรัม)	0.20	-
ฟอสฟอรัส	(มิลลิกรัม/100กรัม)	22.00	5.70
วิตามินบี 1	(มิลลิกรัม/100กรัม)	0.01	-
วิตามินบี 2	(มิลลิกรัม/100กรัม)	0.02	-
ไนอาซีน	(มิลลิกรัม/100กรัม)	0.22	0.22

ที่มา : ภัทธรินทร์ และคณะ (2547)

2.2 แบคทีเรียที่ผลิตเซลลูโลส

โพลีแซคคาไรด์ที่สังเคราะห์ขึ้นโดยแบคทีเรียแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ โฮโมโพลีแซคคาไรด์และเฮเทอโรโพลีแซคคาไรด์ สายพันธุ์แบคทีเรียชนิดต่าง ๆ ที่สามารถผลิตสารโพลีแซคคาไรด์ เช่น *Corynebacterium* sp., *Arthobacter vicosus* NRRL B-1797, *Alcaligenes faecalis var myxogenes* 10C3, *Pseudomonas solanacearum*, *Erwinia stewatii*, *Escherichia coli*, *Erwinia amylovora*, *Acinetobacter vinelandii* strain D-0.5, *Acinetobacter* sp. strain 12, *Leuconostoc mesenteroides*, *L. dextranicum*, *Xanthomonas campestris* และสายพันธุ์ *Acetobacter* sp.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชื้อแบคทีเรียที่ได้รับความสนใจในการผลิตแบคทีเรียเซลลูโลสในระดับอุตสาหกรรม ได้แก่เชื้อ *Acetobacter* sp. เป็นแบคทีเรียแกรมลบ หรือ Gram variable จัดอยู่ในแฟมิลี่ Acetobacteraceae สายพันธุ์ที่สำคัญและใช้ในการผลิตแบคทีเรียเซลลูโลสกันอย่างกว้างขวาง คือ *A. xylinum, A. pasteurianus, A.hansenii, A.sucrofermantans* และ *A.acetigenumx* สำหรับ *Acetobacter aceti* subsp. *xylinum* เซลล์มีลักษณะรูปร่างรีจนถึงเป็นท่อน อาจเป็นท่อนตรงหรือโค้งเซลล์เดี่ยว เป็นคู่ หรือต่อกันเป็นสาย ขนาดเซลล์กว้างประมาณ 0.6-0.8 ไมครอน ยาวประมาณ 1.0-4.0 ไมครอน และอาจพบในลักษณะกลม ยืดยาว (elongation) บวม (swollen) รูปกระบอง (clop shape) หรือเป็นเส้นสาย (filamentous) เคลื่อนที่ได้โดยใช้แฟลกเจลลารอบเซลล์หรือแฟลกเจลลาที่ขั้วเซลล์ หรือไม่เคลื่อนที่ ไม่สร้างเอนโดสปอร์ (endospore) โคโลนีของเชื้อ *Acetobacter* sp. มีสีชมพูเนื่องจากมีการสังเคราะห์สารพอร์ไฟริน (porpyrin) ต้องการอากาศ (aerobic) มีเมแทบอลิซึมจากการหายใจด้วยออกซิเจนโดยออกซิเจนเป็นตัวรับอิเล็คตรอนตัวสุดท้าย (terminal electron accepter) ในกระบวนการเปลี่ยนสารอาหารให้เป็นพลังงาน เป็นพวกเคโมออร์กาโนโทรพิค (chemoorganotrophic) สร้างเอนไซม์คะตะเลส (catalase positive) สภาวะที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต คือที่พีเอช 3.3-5.4 และอุณหภูมิประมาณ 25-30 องศาเซลซียส ไม่สร้างก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ (H_2S) สามารถออกซิไดส์เอทานอลเป็นกรดอะซิติก และออกซิไดส์ กรดอินทรีย์ประเภทอะซิเตท และแลคเตทเป็นน้ำ และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

แหล่งคาร์บอนที่เหมาะสมต่อการเจริญเป็นสารประเภทเอทานอล กลีเซอรอล แลคเตท กลูโคส ซูโครส ฟรุคโตส แลคโตส และอะราบิโนส สามารถสร้างกรดจากเอทานอล และยังสามารถเจริญเติบโตได้ในอาหารที่มีเอทานอล และโพรพานอล อุณหภูมิที่สามารถยับยั้งเชื้อได้คือ 65-70 องศาเซลเซียล

2.3 กระบวนการสังเคราะห์ เซลลูโลส ของเชื้อ *Acetobacter xylinum*

มีกระบวนการสังเคราะห์ Bacterial cellulose หรือที่เรียกว่า BC โดยกระบวนการสังเคราะห์จะเกิดขึ้นในเซลล์ของแบคทีเรีย โดยอาศัยกระบวนการสังเคราะห์น้ำตาลกลูโคส ผ่านทาง pentose phosphate pathway โดยที่ cellulose pathway จะแยกออกที่ glucose-6-phosphate (G6P) เพื่อสังเคราะห์ UDP-glucose จาก glucose-6-phosphate dehydrogenase (G6PD) เส้นใยเหล่านี้จะถูกขับออกมาทางรูของ cell membrane จนเกิดเป็นเส้นใยแผ่นวุ้นบนผิวหน้าของอาหารเลี้ยงเชื้อเส้นใยที่ได้มีลักษณะเป็นเยื่อเหนียว มีสีขาว สีครีม ทึบแสง เซลลูโลสไม่ละลายที่อุณหภูมิ100 องศาเซลเซียส ดังแสดงในรูปที่ 2.4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

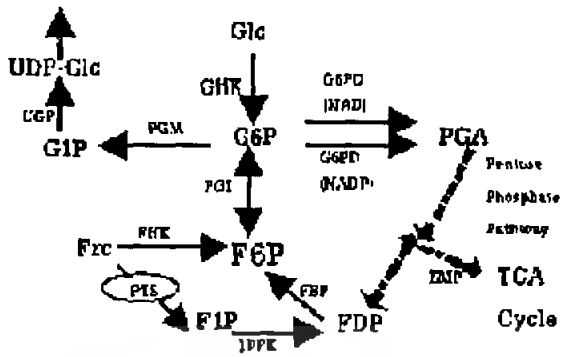

รูปที่ 2.4 Pathway การสังเคราะห์เส้นใยเซลลูโลสจากแบคทีเรีย

ที่มา : www.gpo.or.th/rdi/htmls/cellu.html

2.4 การเพาะเลี้ยงแบคทีเรียเซลลูโลสในอาหารเลี้ยงเชื้อ

ในการผลิตเซลลูโลสนั้นพบว่าสภาวะที่เหมาะสมคือ การเลี้ยงในอาหารเหลวที่มีการให้อากาศและมีการเขย่าจะให้ผลดีที่สุด สำหรับการสร้างเซลลูโลส จะเกิดขึ้นในเซลล์ของแบคทีเรียและเส้นใยเหล่านี้จะถูกขับออกมาทางรูของเซลล์เมมเบรน โดยในการเลี้ยงเชื้อ *Acetobacter* นี้ใช้น้ำตาลฟรุคโตสเป็นแหล่งคาร์บอนที่ความเข้มข้นเริ่มต้น 40 กรัมต่อลิตร และจะให้เซลลูโลสสูงถึง 9 กรัมต่อลิตร ในการทดลองหาสภาวะที่เหมาะสมในการผลิตเซลลูโลสของเชื้อ *Acetobacter* นั้นได้ทำการเปรียบเทียบการเลี้ยงเชื้อในสภาพนิ่ง (static) และสภาพที่มีการเขย่า (agitation) พบว่าการเลี้ยงแบบสภาพนิ่งจะทำให้เส้นใยเจริญและจับตัวกันแน่น ทำให้สภาพอาหารเลี้ยงเชื้อมีความหนืดสูงกว่าการเลี้ยงแบบเขย่า

นอกจากนี้ยังพบว่าการเพิ่มกรดคาร์บอนิค จะช่วยให้เซลล์มีการเจริญเติบโตดีในช่วงของ lag phaseและยังช่วยเพิ่มการผลิตเซลลูโลสด้วย การเพิ่มกรดแลคติกลงในอาหารเลี้ยงเชื้อจะช่วยให้เชื้อสังเคราะห์ATP ได้ดีขึ้น โดยจะไปเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของ lactate dehydrogenase และ TCA cycle นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ได้แก่ ชนิดของใบพัดในถังหมัก ความเร็วรอบในการกวน ปริมาณอากาศและ pH ก็มีผลต่อการสร้างเซลลูโลสด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการผลิตเซลลูโลสโดยเชื้อ *A.xylinum*

ลักษณะการผลิตเซลลูโลสโดยเชื้อ *A. xylinum* เป็นแบบ Growth associated มีลักษณะสำคัญคือการเจริญเติบโต (trophophase) แบคทีเรียที่ผลิตเซลลูโลสจะมีการเพิ่มจำนวนเซลล์เป็นจำนวนมาก และมีการผลิตแบคทีเรียเซลลูโลสออกมาน้อย แต่ในช่วงผลิตผลิตภัณฑ์ (idiophase) จะมีการเจริญของเซลล์เพียงเล็กน้อยแต่มีการผลิตเซลลูโลสสูงสุด

2.5.1 แหล่งคาร์บอน

สำหรับผลของแหล่งคาร์บอนชนิดต่าง ๆ ในการสังเคราะห์เซลลูโลสของเชื้อ *A. xylinum* แบ่งออกได้ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ผลผลิตเซลลูโลสจากแบคทีเรียจะมีความสัมพันธ์กับการใช้สารอาหารน้ำตาลกลูโคส ผลผลิตของแบคทีเรียเซลลูโลสจะลดลงเมื่อความเข้มข้นของสารอาหารน้ำตาลกลูโคสเพิ่มขึ้น เนื่องจากน้ำตาลกลูโคสถูกเปลี่ยนไปเป็นกรดกลูโคนิก และกรดดีโตกลูโคนิก แหล่งคาร์บอนจะมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการสังเคราะห์แบคทีเรียเซลลูโลสของเชื้อ *Acetobacter* sp. โดยเป็นแหล่งพลังงานแก่เซลล์และเป็นองค์ประกอบหลักของแบคทีเรียเซลลูโลส เช่น ซูโครส มอลโทส และแมนโนส เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าเชื้อแบคทีเรียผลิตเซลลูโลสบางสายพันธุ์มีความสามารถในการใช้สารในกลุ่มแอลกอฮอล์ เช่น กลีเซอรอล ไกลคอล เอทานอล และโพรพานอล เป็นแหล่งคาร์บอนเพื่อเป็นแหล่งให้พลังงาน (Yoshinaga และคณะ, 1997) แหล่งคาร์บอนที่ต่างกันจะมีผลต่อกิจกรรมของ phosphocose isomerase และในแหล่งคาร์บอนที่เป็นน้ำตาลฟรุกโตส พบว่ากิจกรรมของเอนไซม์ UDPG pyrophosphorylase สูงขึ้น ซึ่งมีความสำคัญต่อการสังเคราะห์เซลลูโลสจากแบคทีเรีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 ผลของแหล่งคาร์บอนชนิดต่าง ๆ ในการสังเคราะห์เซลลูโลสของเชื้อ *A. xylinum*

แหล่งคาร์บอน	ชนิด	ผลผลิตของเซลลูโลส(ร้อยละ)
Monosaccharide	D-fructose	92
	D-galactose	15
	D-glucose	100
	D-mannose	6
	D-xylose	11
	L-arabinose	14
	L-sorbose	11
Disaccharide	Lactose	16
	Maltose	7
	Sucrose	33
	Starch	18
	Ethanol	4
	Ethylene glycol	1
	Diethylene glycol	1
	Propylene glycol	8
	Glycerol	93
	Myo-inositol	17
Organic acids	Citric acid	20
	L-malic acid	15
	Succinic acid	12
Organic acids	Citric acid	20
	L-malic acid	15
	Succinic acid	12
Other	D-glucono lactone	62
	No carbon source	2

ที่มา : Satoshi และคณะ (1993)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.2 แหล่งไนโตรเจนและสารอาหารอื่นๆ

เซลล์แบคทีเรียมีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบประมาณร้อยละ 8-10 ของน้ำหนักแห้ง ความต้องการไนโตรเจนของแบคทีเรียแต่ละชนิดแตกต่างกันไป แบคทีเรียบางสายพันธุ์สามารถเจริญเติบโตได้ในอาหารที่มีสารไนโตรเจนอนินทรีย์ (inorganic nitrogen) แต่บางสายพันธุ์ต้องการสารไนโตรเจนอินทรีย์ (organic nitrogen) แหล่งไนโตรเจนอนินทรีย์ที่สำคัญเป็นสารประเภทก๊าซแอมโมเนียม เกลือแอมโมเนียม และไนเตรท สำหรับแอมโมเนียมซัลเฟต ปกติเมื่อแอมโมเนียม (NH_4^+) ถูกใช้ไปจะทำให้พีเอชของอาหารเลี้ยงเชื้อจะเป็นกรด เพราะจะเกิดการสะสมอนุมูลซัลเฟต (SO_4^+) ขึ้น ส่วนก๊าซแอมโมเนียมและไนเตรต เมื่อถูกเมตาบอไลท์จะทำให้เกิดสภาวะที่เป็นด่างในอาหารเลี้ยงเชื้อ สารไนโตรเจนอินทรีย์ที่สำคัญประกอบด้วย เปปโตน สารสกัดจากยีสต์ และเคซีน

ธาตุอาหารอื่นๆมีความจำเป็นเกี่ยวกับอัตราการสังเคราะห์แบคทีเรียเซลลูโลสภายนอกเซลล์ เช่น แหล่งไนโตรเจน แคลเซียม และฟอสเฟต เป็นต้น อย่างไรก็ตามชนิดและปริมาณของธาตุอาหารเหมาะสมขึ้นอยู่กับชนิดของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการและสายพันธุ์ของแบคทีเรียที่ผลิตเซลลูโลส รวมถึงสภาวะการเพาะเลี้ยงแบคทีเรียที่ผลิตเซลลูโลส เช่น พีเอช อุณหภูมิ และการให้อากาศ แหล่งไนโตรเจน เป็นสารอาหารที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย แต่ถ้ามีปริมาณสูงจะลดประสิทธิภาพการเปลี่ยนสารคาร์โบไฮเดรตเป็นเซลลูโลส สำหรับโปแตสเซียมและโซเดียมไนเตรทแบคทีเรียไม่สามารถใช้ได้ และยังเป็นพิษต่อเชื้ออีกด้วย (Lapuz และคณะ, 1967)

2.5.3 อุณหภูมิ

การหมักเชื้อ *Acetobacter* sp. ในน้ำมะพร้าวที่อุณหภูมิในช่วง 10-45 องศาเซลเซียส พบว่าที่อุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส เชื้อสามารถเจริญเติบโตได้แต่จะไม่ผลิตเซลลูโลส การสังเคราะห์เซลลูโลสจะเริ่มมีการผลิตตั้งแต่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียสจนถึงช่วงอุณหภูมิ 28-32 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นช่วงที่เชื้อสามารถเจริญเติบโตและผลิตเซลลูโลสในปริมาณสูง เมื่ออุณหภูมิสูงจะเกิดผลเสียต่อคุณสมบัติของเอนไซม์หรือการเสียสภาพโปรตีน โครงสร้างของแฟลกเจลลา ไรโบโซม โปรโตพลาส และไมโตคอนเดรีย

อุณหภูมิเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและการผลิตแบคทีเรียเซลลูโลส ในการผลิตสารโพลีแซคคาไรด์ของเชื้อ *Escherichia coli* โดยทำการหมักที่อุณหภูมิ 20 และ 37 องศาเซลเซียส พบว่าที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส ปริมาณสารโพลีแซคคาไรด์ที่แบคทีเรียสังเคราะห์ขึ้นจะต่ำกว่าการหมักที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.4 อัตราการให้อากาศ

Krusong และ Yoshida (1995) พบว่าปริมาณการให้อากาศและปริมาณออกซิเจนมีผลต่อการสังเคราะห์เซลลูโลสของเชื้อ *A. xylinum* โดยมีผลกับปริมาณพลังงานที่สร้างขึ้นจากกระบวนการเมแทบอลิซึมของเซลล์ ในกรณีของแบคทีเรีย *Klebsiella pneumoniae* และ *Acetobacter aerogenes* ที่เลี้ยงภายใต้สภาวะไม่มีอากาศ พบว่ามีการสังเคราะห์เซลลูโลสในปริมาณที่ต่ำกว่าในสภาพที่มีอากาศ โดยการสังเคราะห์จะต่ำกว่าร้อยละ 25-40 กรณีของเชื้อ *A. xylinum* พบว่าในสภาพที่ไม่มีอากาศจะไม่สามารถสังเคราะห์เซลลูโลสได้เลย การสังเคราะห์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปริมาณก๊าซออกซิเจนมีเพียงพอต่อความต้องการของเซลล์เท่านั้น

Gusman และคณะ (1982) รายงานว่าปริมาณอากาศมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพในการสังเคราะห์แบคทีเรียเซลลูโลสโดยได้ศึกษาการผลิตของเชื้อ *A.xylinum* ในการศึกษาใช้กระบวนการหมัก 2 แบบ คือ แบบอยู่กับที่ให้เกิดเซลลูโลสขึ้นเองที่ผิวหน้าของอาหารเหลว เปรียบเทียบกับการหมักที่มีการให้อากาศและมีการกวนตลอดเวลา (submerged culture) ในถังหมักขนาด 1ลิตร อัตราการกวน 800 รอบต่อนาที และอัตราการให้อากาศ 1.25 ปริมาตรต่อปริมาตรนาที ปริมาณแบคทีเรียเซลลูโลสที่ผลิตได้ 22.47 และ 71.52 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

Ebner (1982) เชื้อ *Acetobacter* sp. จะมีเอนไซม์อไฟเรส (aprayrase) ทำหน้าที่ในการย่อยสลายพลังงาน ATP (ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานและมีการสะสมในระหว่างปฏิกิริยาออกซิเดชันของแอลกอฮอล์ให้เป็นกรดอะซิติก) ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เหลือพลังงาน ATP สำหรับกิจกรรมของเมแทบอลิซึมอื่นๆ ของเซลล์ในระดับต่ำ ดังนั้นเมื่องดให้อากาศทำให้พลังงาน ATP ในแหล่งเก็บพลังงานหรือ ATP pool สูญเสียไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของเชื้อ

การหมักเชื้อ *A. xylinum* บนเครื่องเขย่าโดยการใช้อาหารเลี้ยงเชื้อปริมาณต่างกัน คือ 25 50 75 100 และ 125 มิลลิลิตร บรรจุในขวดแก้วรูปชมพู่ขนาด 500 มิลลิลิตร พบว่าปริมาณอาหารเลี้ยงเชื้อ 75 มิลลิลิตร ให้ผลผลิตเซลลูโลสปริมาณสูงสุด (Alban, 1962)

ปริมาณอากาศมีส่วนสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการสังเคราะห์แบคทีเรียเซลลูโลส และการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย เมื่อแบคทีเรียสังเคราะห์เซลลูโลสเพิ่มขึ้น จะทำให้การแผ่กระจายของอากาศลดลง เป็นเหตุให้ประสิทธิภาพในการสังเคราะห์เซลลูโลสลดลง เนื่องจากความหนืดของอาหารเลี้ยงเชื้อเพิ่มขึ้น การส่งผ่านออกซิเจน (oxygen transfer) ในอาหารเลี้ยงเชื้อโดยใช้เชื้อ *A. xylinum* BPR2001 เพื่อผลิตแบคทีเรียเซลลูโลส พบว่าอาหารเลี้ยงเชื้อที่มีความหนืดของอาหารเลี้ยงเชื้อที่เพิ่มขึ้น เป็นตัวจำกัดปริมาณก๊าซออกซิเจนที่มีอยู่ด้วยชนิดของใบกวนในถังหมักแบบ Maxblen และ Gate with turbine จะช่วยเพิ่มการส่งผ่านก๊าซออกซิเจนได้สูงขึ้น ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านของมวล (volumetric mass transfer coeffcient, K_La) มีค่าสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากใบกวนจะช่วยเพิ่มฟองอากาศในอาหารเลี้ยงเชื้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และช่วยเพิ่มผิวสัมผัสระหว่างฟองอากาศกับอาหารเลี้ยงเชื้อทำให้ค่า K_La สูงขึ้น และนอกจากนี้ยังพบว่าการเพิ่ม partial pressure ของก๊าซออกซิเจนในถังหมัก แบคทีเรียสามารถผลิตเซลลูโลสได้สูงขึ้น และลดพลังงานในการกวน

2.5.5 ค่าพีเอชของอาหารเลี้ยงเชื้อ

Ohara และคณะ (1992) ค่าพีเอชของอาหารเลี้ยงเชื้อเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของเซลล์ และการสังเคราะห์ผลิตภัณฑ์ในกระบวนการหมักแบคทีเรียที่ผลิตเซลลูโลส ส่วนใหญ่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในช่วงค่าพีเอช 4.0-5.0 และค่าพีเอชของอาหารเลี้ยงเชื้อจะมีผลต่อการทำงานของเอนไซม์ในการย่อยสลายสารอาหาร รวมถึงการยอมให้สารอาหารผ่านผนังเซลล์ได้

การศึกษาผลของค่าพีเอชเริ่มต้นของอาหารเลี้ยงเชื้อ ในการเพาะเลี้ยงเชื้อ *A. xylinum* พบว่าค่าพีเอช 4.0-5.0 เป็นสภาวะที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต และการผลิตเซลลูโลสที่มีค่าพีเอช 3.0 การเจริญเติบโตของเชื้อจะลดลงและที่ค่าพีเอชมากกว่า 8.0 เชื้อไม่สามารถเจริญเติบโตได้ การเติมกรดอะซิติกในอาหารเลี้ยงเชื้อร้อยละ 1-10 ลงในน้ำมะพร้าว นอกจากเป็นการปรับค่าพีเอชของอาหารเลี้ยงเชื้อแล้ว จะช่วยป้องกันการปนเปื้อนจากเชื้อ *Aspergillus* sp. ได้ เมื่อเติมกรดอะซิติกร้อยละ 1 และเมื่อเพิ่มปริมาณกรดเป็นร้อยละ 2 จะช่วยป้องกันการปนเปื้อนจากเชื้อ *Pennicillium* sp. และ *Bacillus* sp. ได้ และมีรายงานว่ากรดอะซิติกที่เติมในอาหารเลี้ยงเชื้อทำให้มีค่าพีเอชประมาณ 4.0-5.0 เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเชื้อ *A. xylinum* มีผลโดยตรงต่อเอนไซม์ที่เกี่ยวข้องในการสังเคราะห์โปรโตพลาสซึม และการแบ่งเซลล์ของเชื้อ *A. xylinum* และเชื้อจุลินทรีย์ยังสามารถนำกรดอะซิติกใช้เป็นแหล่งคาร์บอนได้อีกด้วย

Alban (1962) ได้ศึกษาค่าพีเอชเริ่มต้นของอาหารเลี้ยงเชื้อเป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องการควบคุมก่อนการหมักเพื่อให้ได้สภาวะที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตและการผลิตเซลลูโลสของเชื้อ *Acetobacter* sp. และยังช่วยป้องกันการปนเปื้อนจากเชื้อราและแบคทีเรียชนิดอื่น ๆ ที่ไม่สามารถทนต่อความเป็นกรดได้

2.6 ประวัติและความสำคัญของเชื้อราโมแนสคัส

Monascus purpureus เป็นเชื้อราแบ่งเป็น 4 กลุ่ม โดยอาศัยลักษณะทางสรีรวิทยาและความสามารถในการสร้างเอนไซม์ ได้แก่ *M. pilosus, M. purpureus, M. rubber* และ *M. floridanas* และสามารถเจริญได้ดีในอาหารแข็งเพื่อใช้ถนอมอาหารประเภทเนื้อ ใช้รักษาโรค รวมทั้งใช้เป็นสีผสมอาหาร ยาและเครื่องสำอางต่อมาได้ผลิตเป็นการค้าในประเทศญี่ปุ่น ได้หวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และจีน ในปี 1973 ได้เริ่มมีการทดลองเลี้ยงเชื้อราโมแนสคัสในอาหารเหลว โดย Lin ได้แยกเชื้อราจากข้าวแดง และพบว่าเชื้อราเหล่านี้สร้างสารสีในอาหารเหลวได้ดีเช่นกัน

2.7 การจัดจำแนกเชื้อรา *Monascus* sp.

เชื้อราโมแนสคัสสามารถจัดจำแนกได้ดังนี้

Class	Ascomycetes
Subclass	Plectomycetidae
Order	Eurotiales
Genus	Monascus

2.8 ลักษณะสัณฐานวิทยาของเชื้อราโมแนสคัส

เชื้อราโมแนสคัส (*Monascus* spp.) เคยจัดอยู่ในวงศ์ Aspergillaceae อันดับ Plectascales แต่ปัจจุบันจัดอยู่ในวงศ์ Monascusceae กลุ่ม Ascomycetes กลุ่มย่อย Plectomycetidae อันดับ Eurotiales (Hawksworth และคณะ, 1995) เส้นใยมีผนังกั้น มีการสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศและไม่อาศัยเพศ เส้นใยมีการแตกกิ่งก้านสาขามากมายและมักเจริญแบบชิดเกาะแน่นบนผิวของอาหารแข็ง เส้นใยอายุอ่อนมีสีขาวแต่เมื่ออายุมากขึ้นจะมีสีแดงม่วงดังรูปที่ 2.5

รูปที่ 2.5 ลักษณะของเชื้อราโมแนสคัส

ที่มา : www.vscht.cz/kch/galerie/obrazky/houby/skrob-7.gif

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.9 สารสีจากเชื้อราโมแนสคัส

สีมีความสำคัญสำหรับกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม สีของอาหารแสดงลักษณะปรากฏของอาหาร สีผสมอาหารอาจได้มาจากธรรมชาติหรือถูกสังเคราะห์ขึ้น การใช้สีสังเคราะห์อาจก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ (mutagenicity) และเกิดมะเร็ง (carcinogenicity) สีจากธรรมชาติโดยทั่วไปได้มาจากพืชหรือผลิตภัณฑ์จากพืช หรือจากจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ จึงได้มีการพัฒนาสีผสมอาหารจากธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น (Sabater-Vilar M.; Roel F.M. และ Fink-Gremmels J. 1999)

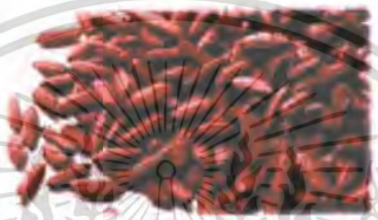

รูปที่ 2.6 ลักษณะของข้าวแดง

ที่มา : www.ist.cmu.ac.th/riseat/images/newsheadbg.gif

โมแนสคัสเป็นเชื้อราที่สร้างรงควัตถุหลายชนิดตั้งแต่สีเหลืองถึงสีแดง ชาวเอเชียตะวันออกรู้จักใช้ในการผสมอาหารมานานนับหลายร้อยปี โดยเชื่อว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากประเทศจีนซึ่งผลิตในรูปข้าวแดงเรียกว่าอังคัก (Ankak) ใช้ผสมในไวน์ข้าว เต้าหู้ยี้ ผลิตภัณฑ์เนื้อและปลา และยังมีสรรพคุณเป็นยาลดคอเลสเตอรอล จากสารโมนาโคลิน เค (monakolin K) นอกจากนี้มีการใช้ข้าวแดงแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย

มีงานวิจัยของ Babitha และคณะ (2006) ได้ศึกษาการนำเมล็ดขนุนผงมาใช้เป็นสับสเตรทสำหรับผลิตสารสีโดยเชื้อ *Monascus purpureus* เพาะเลี้ยงเชื้อราในฟลาส์กขนาด 250 มล. ใช้สับสเตรท 5 กรัม (เมล็ดขนุนผง) เพาะเลี้ยงในสภาวะที่เหมาะสม คือ ความชื้นเริ่มต้น 50 เปอร์เซ็นต์ ใช้หัวเชื้อสปอร์เริ่มต้น 9×10^{4} สปอร์/กรัม นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียล เป็นเวลา 7 วัน จากนั้นทำการสกัดสารสีที่ได้ด้วยสารละลายเมทานอล 90 % ผสมให้เข้ากันแล้วนำไปวางบนเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 200 rpm เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ตั้งทิ้งไว้ 15 นาทีจากนั้นทำการกรองด้วยกระดาษ Whatman เบอร์ 1 นำส่วนใสที่กรองได้ไปวัดค่าการดูดกลืนแสงด้วยเครื่อง double beam spectrophotometer (Shimadzu UV 1601) เพื่อวิเคราะห์สารสีที่ราผลิตได้ซึ่งผลผลิตของสีที่ราผลิตได้เท่ากับ 25 หน่วย/กรัมน้ำหนักแห้ง สีที่ได้มีความคงตัวในช่วงพีเอชที่กว้างเป็นบัฟเฟอร์ตามธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

เชื้อรา *Monascus* spp. ผลิตสารสีชนิดต่างๆ ดังนี้

1. โมนาสโคฟลาวิน (monascoflavin) แยกได้เป็นครั้งแรกพร้อมกับสารโมนาสโครูบรินจากเชื้อรา *M. purpureus Wentii* เป็นสารสีในกลุ่มสีเหลือง สูตรโมเลกุลคือ $C_{21}H_{26}O_5$ และน้ำหนักโมเลกุล 358 ซึ่งมีคุณสมบัติทางสเปคโตรสโคปีดังนี้ λ^{MeOH}_{max} 225 228 385 mμ มีจุดหลอมเหลว 143-155 องศาเซลเซียส สารสีโมนาสโคฟลาวินเป็นตัวเดียวกันกับสารสีโมนาสซิน (monascin) ซึ่งแยกได้จากเชื้อรา *M. rubiginousus*

2. อังคักฟลาวิน (ankaflavin) เป็นสารสีในกลุ่มสีเหลือง สูตรโมเลกุลคือ $C_{23}H_{30}O_5$ และน้ำหนักโมเลกุล 386 มีจุดหลอมเหลว 120-121 องศาเซลเซียส ซึ่งมีคุณสมบัติทางสเปคโตรสโคปี ดังนี้ λ^{dioxan}_{max} 212 228 382 mμ สารสีอังคักฟลาวินมีสูตรโครงสร้างสัมพันธ์กับสารสีโมนาสซิน เช่นเดียวกับสารสีรูโบรพังทาทินที่มีสูตรสัมพันธ์กับสารสีโมนาสโครูบริน

3. รูโบรพังทาทิน (robropunctatin) เป็นสารสีในกลุ่มสีส้ม สูตรโมเลกุลคือ $C_{21}H_{22}O_5$ และน้ำหนักโมเลกุล 354 สารสีรูโบรพังทาทินสามารถทำปฏิกิริยากับอนุมูลแอมโมเนียมในอาหารเลี้ยงเชื้อได้สารรูโบรพังทาทินซึ่งสามารถทำปฏิกิริยาต่อได้กับสังกะสีและกรดแอซิติกได้อะโปรูโบรพังทามีน (aporubropunctamine) สารนี้มีผลึกรูปเข็มสีแดง มีจุดหลอมเหลว 156-157 องศาเซลเซียส

4. โมนาสโครูบิน (monascorubin) เป็นสารสีในกลุ่มสีส้ม สูตรโมเลกุลคือ $C_{23}H_{26}O_5$ และน้ำหนักโมเลกุล 382 ซึ่งมีคุณสมบัติทางสเปคโตรสโคปีดังนี้ λ^{BtOH}_{max} 253 302 352 mμ มีจุดหลอมเหลว 134-136 องศาเซลเซียส

5. รูโบรพังทามีน (robropunctamine) เป็นสารสีในกลุ่มสีแดง สูตรโมเลกุลคือ$C_{21}H_{23}O_4N$ น้ำหนักโมเลกุล 353 สารรูโบรพังทามีนเกิดจากสารรูโบรพังทาทินทำปฏิกิริยากับอนุมูลแอมโมเนียม

6. โมนาสโครูบรามีน (monascorubramine) เป็นสารสีในกลุ่มสีแดง สูตรโมเลกุลคือ $C_{23}H_{27}O_4N$ และน้ำหนักโมเลกุล 381 มีจุดหลอมเหลว 207-208 องศาเซลเซียส สารโมนาสโครูบรามีนเกิดจากสารโมนาสโครูบรินทำปฏิกิริยากับอนุมูลแอมโมเนียม ดังรูปที่ 2.7

83742

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

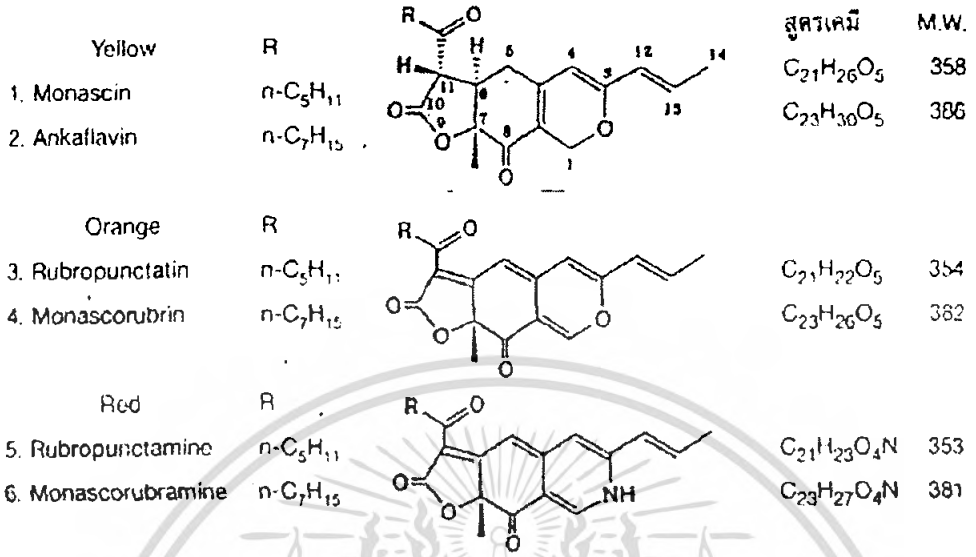

รูปที่ 2.7 โครงสร้างเคมีของรงควัตถุที่แยกจาก *Monascus* spp.

ที่มา : บุษบา (2542)

โดยสารสีเหล่านี้เป็นสารทุติยภูมิ (secondary metabolite)เรียกว่า azaphilones (Babitha และคณะ , 2006) ซึ่งเชื้อราจะสร้างขึ้นพร้อม ๆกับการเจริญหรือสร้างหลังจากการเจริญหยุดลงแล้ว

2.10 ความปลอดภัยของสารสีโมแนสคัส

บุษบา และ วรรณภา (2528) ศึกษาความปลอดภัยของสารสีของเชื้อราโมแนสคัสโดยวิเคราะห์หาโลหะหนัก เช่น โครเมียม ตะกั่ว สารหนู ในน้ำสี พบว่าไม่มีโลหะหนักทั้ง 3 ชนิดปะปนอยู่ในน้ำสีเลย

บุษบา และคณะ (2531) พบว่าน้ำสีจากเชื้อราโมแนสคัสไม่เป็นอันตรายใดๆ ต่อไข่ไก่ฟักไม่ทำให้โครโมโซมเม็ดเลือดขาวของคนเปลี่ยนแปลง และไม่เป็นพิษต่อหนูทดลองที่ได้รับสารสีในอัตรา 0.02 0.10 และ 2.00 กรัมต่ออาหาร 1 กิโลกรัม เป็นเวลา 12 สัปดาห์

ธวัช และคณะ (2530) เปรียบเทียบผลของสีปองโซ 4 อาร์ ซึ่งเป็นสีสังเคราะห์และสารสีจากเชื้อราโมแนสคัสต่อความผิดปกติของโครโมโซมของคน พบวาสีปองโซ 4 อาร์ ทำให้โครโมโซมผิดปกติสูงถึง 28.64 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่สารสีจากเชื้อราโมแนสคัสไม่ทำให้โครโมโซมผิดปกติแต่อย่างใด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.11 การตรวจสอบความเป็นพิษของสารสีโมแนสคัส

ความเป็นพิษของสีที่ได้จาก *Monascus* sp. โดยทดลองกับหนู พบว่าไม่เป็นพิษต่อสัตว์ทดลองนั้นๆ นอกจากนี้ยังพบว่าค่า LD_{50} มีค่า 33.3 หรือ 8.7 กรัมต่อกิโลกรัมน้ำหนักตัวเมื่อกินสีเข้าไป และเมื่อฉีดเข้าช่องท้อง ตามลำดับ

บุษบา และคณะ (2531) ศึกษาความปลอดภัยของสารสีจากเชื้อราโมแนสคัส โดยนำน้ำสีไปฉีดทดสอบความเป็นพิษในไข่ไก่ฟัก เปรียบเทียบกับการฉีดด้วยน้ำกลั่นตามวิธีของ AOAC พบว่าไข่ไก่ฟักที่ผ่านการฉีดด้วยน้ำสีแดงหรือสีเหลืองมีอัตราการรอดเท่ากับไข่ไก่ฟักควบคุมที่ฉีดด้วยน้ำกลั่น

2.12 บทบาทของสารเคมีที่ใช้ในการหมักเนื้อต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์สัตว์

2.12.1 ไนไตรท์ (Nitrite) และ/หรือ ไนเตรท (Nitrate)

ส่วนใหญ่นิยมใช้ในรูปของเกลือโซเดียมไนไตรท์ หรือโปตัสเซียมไนไตรท์ และเกลือโซเดียมไนเตรท หรือโปตัสเซียมไนเตรท

2.12.2 แหล่งที่พบ

1. แหล่งธรรมชาติสังเคราะห์

ไนเตรทในดิน น้ำผิวดินและน้ำใต้ดินเกิดขึ้นเนื่องจากการย่อยสลายสารอินทรีย์ไนโตรเจนโดยจุลินทรีย์ แอมโมเนียมอิออนจะถูกออกซิไดซ์เป็นไนไตรท์และไนเตรท จึงเป็นผลเนื่องมาจากวัฏจักรของไนโตรเจน แต่ไนไตรท์โดยปกติจะพบในปริมาณต่ำมาก

2. แหล่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากกิจกรรมของมนุษย์

จากการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ของไนเตรทในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สารประกอบไนเตรทของแอมโมเนียม แคลเซียม โปแตสเซียม โซเดียมและยูเรีย

3. ของเสียจากสัตว์

4. ของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม

5. การใช้สารไนโตรเจนและไนไตรท์เป็นสารปรุงแต่งอาหาร เช่น ใช้ดินประสิวในพวกเนื้อสด เนื้อเปื่อย เนื้อตุ๋น ทำให้เนื้อมีสีแดงสด และเปื่อยยุ่ย ใช้เป็นวัตถุกันเสียในเนื้อเค็ม ปลาช่อนแห้ง แหนม หมูยอ ไส้กรอก ซึ่งนอกจากจะช่วยกันเสียแล้วยังให้สีแดงสดสวยด้วย หากใช้ดินประสิวเจือปนในอาหารเกินกว่าที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.12.3 วัตถุประสงค์ในการใช้

หน้าที่ของเกลือไนไตรท์ และเกลือไนเตรท เมื่อใช้กับผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ คือ

2.12.3.1 ทำให้ผลิตภัณฑ์เนื้อมีสีแดง และรักษาสีแดงของผลิตภัณฑ์เนื้อ ทำให้มีความน่ารับประทานเพิ่มขึ้น

2.12.3.2 ช่วยเพิ่มรสชาติ และกลิ่นรสแก่ผลิตภัณฑ์ ทำให้มีกลิ่นเฉพาะตัวเป็นที่ยอมรับสำหรับผู้บริโภคมากกว่าการใช้เกลือในการหมักเนื้อเพียงอย่างเดียว

2.12.3.3 ช่วยยับยั้งการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ และป้องกันการสร้างสปอร์ของแบคทีเรียที่ ไม่ต้องการอากาศ โดยเฉพาะพวก *Clostridium botulinum*

2.12.3.4 ช่วยยับยั้งการหืนของไขมันในผลิตภัณฑ์เนื้อ โดยจะไปยับยั้งปฏิกิริยาการเติมออกซิเจนของไขมัน (oxidative rancidity)

2.12.4 บทบาทของเกลือไนไตรท์ และไนเตรท ต่อการเกิดสีในผลิตภัณฑ์เนื้อ มีผลเนื่องจากการแตกตัวให้สารไนตริกออกไซด์ ทำปฏิกิริยากับไมโอโกลบินดังปฏิกิริยา ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 NO_3^- (ไนเตรท) —แบคทีเรียที่รีดิวส์ไนเตรทได้ ดึงออกซิเจนออกไป→ NO_2^-

ขั้นตอนที่ 2 $NO_2^- + H^+$ (ไนเตรท) —แบคทีเรียพวกที่ผลิตกรดแลคติก อนุมูลไฮโดรเจน→ HNO_2 (กรดไนตรัส)

ขั้นตอนที่ 3 HNO_2 (กรดไนตรัส) —สลายตัว→ $NO + H_2O$ (ไนตริกออกไซด์ + น้ำ)

ขั้นตอนที่ 4 Mb (ไมโอโกลบิน) —สภาพเหมาะสม→ MMb (เมทไมโอโกลบิน)

ขั้นตอนที่ 5 NO (ไนตริกออกไซด์) + MMb (เมทไมโอโกลบิน) —สภาพเหมาะสม→ NOMb (ไนโตรโซไมโกลบิน)

ขั้นตอนที่ 6 NOMb (ไนโตรโซไมโกลบิน) —ความร้อนในการอบและการรมควัน→ NO-Homochome (ไนโตรโซฮีโมโครม สารให้สีชมพูที่คงตัว)

ที่มา : ภัทธรินทร์ และคณะ (2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.12.5 การเกิดไนโตรซามิน (nitrosamine)

การเกิดไนโตรซามีนนั้นอาจเกิดมาจากไนเตรต เปลี่ยนเป็นไนไตรท์ โดยเชื้อแบคทีเรียบางชนิด แล้วไนไตรท์ก็จะทำปฏิกิริยากับอามีนที่มีอยู่ในเนื้อสัตว์บางชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่เป็นกรด จะเกิดปฏิกิริยาได้ไนโตรซามีน ซึ่งเป็นสารที่ก่อมะเร็งได้อย่างรวดเร็ว ในระยะหลังพบว่าไนโตรซามีนสามารถเกิดขึ้นได้ในร่างกาย โดยเฉพาะในกระเพาะอาหารที่มีสภาวะเป็นกรด เมื่อเราได้รับไนเตรทเข้าไปในร่างกายแล้ว ภายใน 1-2 ชม. ร่างกายขับไนเตรทและบางส่วนเปลี่ยนเป็นไนไตรท์ออกมาทางน้ำลายสูง เมื่อเรากลืนน้ำลายผสมกับอาหารที่มีอามีนสูงก็จะเกิดปฏิกิริยาในกระเพาะอาหารได้ ดังนั้นถ้าเรากินอาหาร ที่มีดินประสิวหรือไนเตรทและสารไนไตรท์สูง แล้วกินอาหารที่มีอามีนในมื้อถัดไปก็จะได้รับ ไนโตรซามีนที่เกิดขึ้นในกระเพาะอาหารได้

2.12.6 ปริมาณไนไตรท์และไนเตรทที่เหมาะสมในการใช้

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 20 (2517) อนุญาตให้ใช้ไนเตรทได้ในปริมาณที่ไม่เกิน 500 ส่วนในล้านส่วน (โดยคิดคำนวณเป็นโซเดียมไนเตรท) และไนไตรท์ให้ใช้ได้ในปริมาณที่ไม่เกิน 200 ส่วนในล้านส่วน (โดยคิดคำนวณเป็นโซเดียมไนไตรท์) ในปัจจุบันพบว่าในอาหารๆ หลายชนิด เช่น เนื้อเค็ม เนื้อสวรรค์ ไส้กรอก กุนเชียง กุ้งแห้ง ฯลฯ มีปริมาณของสารไนเตรทเกินกำหนดมาก โดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากพิษของสารเคมีดังกล่าว

สำหรับ Federal meat inspection regulation ของสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้ใช้ไนเตรทและไนไตรท์ ดังนี้

1. การใช้ไนเตรทในน้ำหมักให้ใช้ได้ 7 ปอนด์ต่อ100 แกลลอน สำหรับเนื้อสัตว์ที่หมักแบบแห้งใช้ไนเตรท 3 ออนซ์ต่อเนื้อบด 100 ปอนด์ และถ้าเป็นเนื้อบดที่มีการเติมไนเตรทควรใช้ 2 ¾ ออนซ์ ต่อเนื้อบด 100 ปอนด์

2. การใช้ไนไตรท์ ในน้ำหมักให้ใช้เพียง 2 ปอนด์ต่อน้ำหนัก 100 แกลลอน ที่ระดับที่มีการฉีดเข้าเนื้อประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ กรณีเนื้อหมักแบบแห้ง ใช้ไนไตรท์ 1 ออนซ์ต่อเนื้อ 100 ปอนด์ และถ้าเป็นเนื้อบดใช้ไนไตรท์ ¼ ออนซ์ต่อเนื้อบด 100 ปอนด์

3. ถ้าเป็นเนื้อ เกลือโพแทสเซียมไนไตรท์ (potassium nitrite, KNO_2) อนุญาตให้ใช้ได้ 0.02 เปอร์เซ็นต์ หรือ 200 ส่วนในล้านส่วนของปริมาณเนื้อ ถ้าเป็นโซเดียมไนไตรท์ (sodium nitrate, $NaNO_2$) ให้ใช้ได้ 0.7 ส่วนในล้านส่วนในปลากระป๋อง แต่ถ้าเป็น cured fish ให้ใช้ได้ 200 ส่วนในล้านส่วนเช่นกัน ซึ่งถ้าใช้เกลือดังกล่าวในปริมาณที่ถูกต้องแล้ว ควรจะมีไนไตรท์เหลืออยู่ในผลิตภัณฑ์ได้ประมาณ 10-50 ส่วนในล้านส่วนเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรณีที่ใช้ไนเตรทและไนไตรท์รวมกัน ต้องมีไนเตรทเหลืออยู่ในผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายได้ไม่เกิน 200 ส่วนต่อล้านส่วน เกลือไนเตรทและไนไตรท์ที่ใช้ทางการค้าจะผสมกันออกมา เพื่อสะดวกในการใช้ มีชื่อทางการค้าเป็นผงเพรค (praque powder) โดยมีปริมาณที่แนะนำใช้เป็น 0.25-0.38 เปอร์เซ็นต์ ของน้ำหนักเนื้อ และ Tari colper 40s ปริมาณที่แนะนำใช้เป็น 2 กรัม ต่อเนื้อ 1 กิโลกรัม

รูปที่ 2.8 แสดงสีของผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้ไนเตรทและไนไตรท์

ที่มา : www.e-learning.sg.or.th/ac5_9/pic/banner.jpg

www.e-learning.sg.or.th/ac5_9/picture/recujpg.jpg

2.12.7 อันตรายของไนเตรทและไนไตรท์

พิษภัยที่เกิดขึ้นจากการใช้สารไนเตรทและไนไตรท์มากเกินกำหนด โดยเฉพาะไนไตรท์มีพิษแรงกว่าไนเตรท จะทำให้เกิดอาการปวดท้อง และทำให้กระเพาะอาหาร ลำไส้อักเสบอย่างรุนแรงได้ เม็ดเลือดแดงหมดสภาพในการที่จะพาออกซิเจนไปใช้ในเซลล์ต่างๆ ของร่างกายได้ ความเป็นพิษของไนเตรทได้มีรายงานไว้ว่า เด็กดื่มน้ำที่มีไนเตรทเพียง 30 พีพีเอ็มแล้วเสียชีวิต แสดงว่าไนเตรทมีพิษต่อเด็กมาก โดยเฉพาะทารกที่อายุต่ำกว่า 6 สัปดาห์เพราะในกระเพาะของเด็กมีแบคทีเรียที่รีดิวส์ไนเตรทให้เป็นไนไตรท์ได้ ประกอบกับเด็กยังไม่สร้างกรดเกลือในกระเพาะที่จะช่วยกำจัดแบคทีเรียดังกล่าวได้ แม้ในผู้ใหญ่ที่ได้รับไนเตรทในปริมาณมากเกินไป และมีเชื้อแบคทีเรียดังกล่าวอยู่ในกระเพาะจะได้รับพิษดังกล่าวได้ เช่นกันหรือในการรวมตัวทางเคมีเป็นสารประกอบใหม่ที่เรียกว่า ไนโตรซามีนซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่มหนึ่งซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่าสารนี้คือสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง (carcinogen) เช่น ไดเอทิลไนโตรซามีน (diethylnitrosamine) สามารถทำให้เกิดมะเร็งได้หลายแห่งในร่างกาย เช่น ที่หลอดอาหาร กระเพาะอาหาร ตับ ไต เป็นต้น เมื่อพบว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกลือไนไตรท์และไนเตรทเป็นพิษดังกล่าว ทำให้มีผู้คิดค้นหาสารประกอบอื่นเพื่อจะมาใช้แทนและแก้ปัญหาดังกล่าว

โดยในประเทศไต้หวันมีการใช้มันเทศ (*Dioscorea* spp.) ซึ่งเป็นหัวมันชนิดหนึ่งที่มีการปลูกมากในประเทศไต้หวัน มาใช้ทดแทนมันแข็งในส่วนประกอบของการผลิตกุนเชียงเพื่อสุขภาพ โดยลักษณะที่สำคัญของมันเทศ คือ ให้โปรตีนสูงแต่ให้ไขมันต่ำ พบว่า หากใช้มันเทศปริมาณ 5 เปอร์เซ็นต์ ทดแทนมันแข็งในสูตรการทำกุนเชียงตามปกติ ปริมาณของไขมันในกุนเชียงจะมีค่าลดต่ำกว่า 22 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นปริมาณไขมันที่พบในกุนเชียงโดยทั่วไป โดยที่ลักษณะเนื้อสัมผัส สี และรสชาติ ที่ได้มีความใกล้เคียงกับกุนเชียงสูตรควบคุม และ ปริมาณค่า TBA และ TVAใช้เป็นตัวบ่งบอกถึงการเสื่อมเสียของผลิตภัณฑ์ มีค่าลดลง (Fa - Jui Tan และคณะ, 2006)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

3.1 เชื้อจุลินทรีย์และอาหารเลี้ยงเชื้อ

3.1.1 เชื้อจุลินทรีย์

- เชื้อแบคทีเรีย *Acetobacter xylinum* TISTR 976 เป็นเชื้อที่ใช้ผลิตวุ้นมะพร้าว
- เชื้อรา *Monascus purpureus* TISTR 3090 เป็นเชื้อที่ใช้ผลิตสารสี

3.1.2 อาหารเลี้ยงเชื้อ

- อาหารสูตรมะพร้าว ใช้ในการเตรียมหัวเชื้อและผลิตวุ้นมะพร้าว
- อาหารวุ้นเลี้ยงเชื้อสำหรับสร้างสารสี โดยใช้อาหารสูตรดัดแปลงของ Lin และ Demain (1991)

3.2 วัตถุดิบ และสารเคมี

3.2.1 วัตถุดิบในการผลิตกุนเชียง

- หมูเนื้อแดง
- มันแข็ง
- ผงพะโล้
- เกลือ
- น้ำตาล
- ไส้หมูเทียม

3.2.2 สารเคมีที่ใช้ในการวิเคราะห์หาโปรตีน

- กรดซัลฟูริกเข้มข้น
- กรดบอริก 2 %
- กรดไฮโดรคลอริก 0.1 N
- โซเดียมไฮดรอกไซด์
- Mix indicater
- Catalyst mixture

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 สารเคมีที่ใช้ในการหาปริมาณไขมัน

- ปิโตรเลียมอีเทอร์ จุดเดือด 35 – 60 องศาเซลเซียส

3.2.4 อาหารเลี้ยงเชื้อที่ใช้ในการวิเคราะห์เชื้อจุลินทรีย์

- Cooked meat medium
- Plate count agar

3.3 อุปกรณ์

3.3.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพทางประสาทสัมผัส

- ถ้วยพลาสติก
- แก้วน้ำพลาสติก

3.3.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์สี

- เครื่องวัดสี Minolta, CR-300

3.3.3 อุปกรณ์ที่ใช้วัดค่า water activity

- เครื่องวัดค่า water activity Novasina; Thermoconstanter, สวิสเซอร์แลนด์

3.3.4 อุปกรณ์ใช้ในการหาค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ (water holding capacity)

- centrifuge tube 50 ml
- vortex
- centrifuge ; Hitachi Centrifuge, Model SCR20B,Japan

3.3.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ความชื้น

- กระป๋องหาความชื้น (moisture can)
- โถดูดความชื้น (desiccators)
- ตู้อบลมร้อน (hot air oven) WTB binder; A10

3.3.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพทางด้านจุลินทรีย์

- อุปกรณ์เครื่องแก้ว
- หม้อนึ่งฆ่าเชื้อความดันไอน้ำ (Autoclave) Tomy; SS – 325, Japan
- ตู้บ่มเชื้อ Binder; BD240, Germany
- ตู้อบ กล้วยน้ำไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เครื่องตีป่นอาหาร (stomacher) Iul instruments

3.3.7 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์หาปริมาณโปรตีน

- เครื่องกลั่นรุ่น 1002
- เครื่องย่อยรุ่น 1007 พร้อมอุปกรณ์ย่อย (digestor) และหลอดย่อย (digestion tube)
- Exhaust Manifold และ Aspirator
- Tube stand
- ขวดรูปชมพู่ขนาด 250 มิลลิลิตร

3.3.8 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ปริมาณไขมัน

- เครื่อง Soxhlet apparatus พร้อมชุดกลั่นและชุดย่อย
- เตาอบแห้ง

3.3.9 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวัดเนื้อสัมผัสของกุนเชียงด้วยเครื่อง Texture Analyzer

- เครื่อง Texture Analyzer
- มีด

3.3.10 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ปริมาณเถ้า

- ครูซิเบิล
- ปากคีบ
- เตาเผา
- โถดูดความชื้น (desiccators)
- เครื่องชั่งน้ำหนักชนิดละเอียด 4 ตำแหน่ง
- กระดาษกรองชนิดไร้เถ้า
- ตู้อบลมร้อน
- Hood
- Hot plate

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 วิธีการทดลอง

3.4.1 การเตรียมหัวเชื้อสำหรับผลิตวุ้นมะพร้าว

เลี้ยงเชื้อ *Acetobacter xylinum* TISTR 976 ในอาหารสูตรน้ำมะพร้าว ซึ่งประกอบด้วย น้ำมะพร้าวแก่ น้ำตาลซูโครสร้อยละ 5 แอมโมเนียมซัลเฟตร้อยละ 0.1 และกรดอะซิติกร้อยละ 1 (เป็นตัวปรับพีเอชของอาหารเลี้ยงเชื้อให้มีพีเอช 4 – 5) นำไปฆ่าเชื้อด้วยหม้อนึ่งความดันไอน้ำที่ 121 องศาเซลเซียส นาน 15 นาที บ่มที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 3 วัน

3.4.2 การผลิตวุ้นมะพร้าว

เลี้ยงเชื้อ *Acetobacter xylinum* TISTR 976 ในอาหารสูตรน้ำมะพร้าว ซึ่งมีส่วนประกอบของอาหารเลี้ยงเชื้อเหมือนสูตรที่ใช้ในการเตรียมหัวเชื้อ โดยเตรียมอาหารใส่ถาดพลาสติกที่ผ่านการฆ่าเชื้อโดยการลวกน้ำร้อน เติมหัวเชื้อที่ได้จากข้อ 3.4.1 ลงไปในถาดพลาสติกโดยใช้หัวเชื้อร้อยละ 10 ของปริมาตรอาหารเลี้ยงเชื้อ ปิดถาดด้วยกระดาษที่ผ่านการนึ่งฆ่าเชื้อแล้ว เลี้ยงในสภาวะนิ่งที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 7 วัน จะได้แผ่นวุ้นมะพร้าวนำมาตัดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมที่มีขนาด 2 X 2 X 0.5 เซนติเมตร นำไปล้างน้ำโดยเปิดน้ำให้ไหลผ่านเป็นเวลา 4 ชั่วโมง ก่อนที่จะนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

3.4.3 การเตรียมหัวเชื้อของ *Monascus purpureus* TISTR 3090

นำเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 เลี้ยงบนอาหารวุ้นเอียง PDA นาน 6 – 7 วัน จากนั้นนำมาทำสารละลายสปอร์ โดยใช้น้ำกลั่นผสม Tween 80 ร้อยละ 0.1 ที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว นำไปนับสปอร์โดยใช้ฮีมาไซโตมิเตอร์ให้ได้เชื้อเริ่มต้นประมาณ 1.0×10^6 เซลล์ต่อมิลลิลิตร เพื่อใช้เป็นหัวเชื้อในการศึกษาต่อไป

3.4.4 การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นน้ำมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090

เตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ตามสูตรดัดแปลงของ Lin และ Demain (1991) ใส่ลงในฟลาสก์ขนาด 500 มิลลิลิตร ปริมาตรอาหาร 150 มิลลิลิตร ใส่ชิ้นวุ้นน้ำมะพร้าวลงไป 5 ชิ้นต่อ 1 ฟลาสก์ นำไปนึ่งฆ่าเชื้อด้วยความดันไอน้ำที่อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส 20 นาที จากนั้นเติมหัวเชื้อของ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ที่ได้จากข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.3 ร้อยละ 10 (15 มิลลิลิตรต่อฟลาสก์) นำไปวางบนเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 150 รอบต่อนาที อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส เลี้ยงนาน 12 วัน และนำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาล้างน้ำให้สะอาดปั่นให้ละเอียด นำไปฆ่าเชื้อด้วยหม้อนึ่งฆ่าเชื้อความดันไอน้ำ ที่อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียล 20 นาที จากนั้นนำไปใช้เป็นส่วนผสมของกุนเชียง

3.4.5 การใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนปริมาณมันแข็งและสารไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง

ศึกษาผลของปริมาณผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 โดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนมันแข็งและทดแทนไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียงในการทดลองแบ่งกุนเชียงเป็น 5 สูตรและมีกุนเชียงสูตรควบคุม (ตารางที่ 3.1) สำหรับกุนเชียง 5 สูตรประกอบด้วยส่วนประกอบดังนี้

สูตรควบคุม	มันแข็ง	25 %	วุ้นมะพร้าวสีแดง	0%	ผงเพรก 0.1 %
สูตรที่ 1	มันแข็ง	20 %	วุ้นมะพร้าวสีแดง	5 %	ไม่เติมผงเพรก
สูตรที่ 2	มันแข็ง	15 %	วุ้นมะพร้าวสีแดง	10 %	ไม่เติมผงเพรก
สูตรที่ 3	มันแข็ง	10 %	วุ้นมะพร้าวสีแดง	15 %	ไม่เติมผงเพรก
สูตรที่ 4	มันแข็ง	5 %	วุ้นมะพร้าวสีแดง	20 %	ไม่เติมผงเพรก
สูตรที่ 5	มันแข็ง	0 %	วุ้นมะพร้าวสีแดง	25 %	ไม่เติมผงเพรก

และมีกระบวนการผลิตกุนเชียงดังภาพที่ 3.1 หลังจากนั้นนำกุนเชียงที่ได้มาทำการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.5.1 วัดค่าสี โดยใช้เครื่อง Chroma meter (Minolta , CR – 300)

โดยนำกุนเชียงมาปั่นให้ละเอียด และบรรจุลงในถ้วยวัดสีสำหรับของแข็งให้แน่น ไม่ให้มีอากาศ ทำการวัดสีโดยวัดค่า

L* = lightness (0 = black , 100 = white)

a* = redness / greenness (+ = red, - = green)

b* = yellowness / blueness (+ = yellow , - = blue)

ตารางที่ 3.1 แสดงสูตรควบคุมของกุนเชียง

ส่วนประกอบ	ปริมาณ (กรัม)
เนื้อหมู	10,500
มันแข็ง	4,500
ผงเพรก	15
ผงพะโล้	30
เกลือ	195
น้ำตาลทราย	2,800

3.4.5.2 ทดสอบคุณสมบัติทางด้านเนื้อสัมผัส

ดัดแปลงจากวิธีของ Bourne (1982) และ SMS (1993) โดยใช้เครื่อง Texture analyser (Model LF1331) ใช้หัววัดรูปทรงกระบอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 มิลลิเมตร ใช้ความเร็ว 2 มิลลิเมตรต่อวินาที ทำการกดกุนเชียง 2 ครั้ง ณ จุดกึ่งกลางของชั้นกุนเชียงด้วยระยะทาง 50 % ของความหนาของชั้นกุนเชียง โดยวัดค่าต่างๆดังนี้ ค่าความแข็ง (Hardness) ค่าความยืดหยุ่น (Springiness) ค่าความเหนียว (Gumminess) ค่าความทนต่อการเคี้ยว (Chewiness) ค่าความสามารถในการเกาะรวมตัวกัน (Cohesiveness)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.5.3 ศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของกุนเชียง

โดยนำกุนเชียงแต่ละสูตรมาวิเคราะห์ปริมาณโปรตีน ไขมัน เถ้า และความชื้น ตามวิธีของ AOAC (1980) (ภาคผนวก ค) สำหรับค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ (Water holding capacity) วิเคราะห์โดยดัดแปลงจากวิธีของ Dagbjartsson และ Solberg (1972) โดยนำกุนเชียง 5 กรัม มาผสมกับน้ำกลั่น 10 มิลลิลิตร ใส่หลอดเซนติฟิวส์ขนาด 50 มิลลิลิตร ชั่งน้ำหนัก เขย่าให้ผสมกันเป็นเวลา 1 นาที จากนั้นปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 2000 g (3500 รอบต่อนาที) อุณหภูมิ 15° C เป็นเวลา 10นาที เทส่วนใสออก ชั่งน้ำหนักอีกครั้ง

$$\text{ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ (ร้อยละ)} = \frac{\text{น้ำหนักก่อนปั่นเหวี่ยง} - \text{น้ำหนักหลังปั่นเหวี่ยง}}{\text{น้ำหนักก่อนปั่นเหวี่ยง}} \times 100$$

3.4.5.4 คุณภาพทางประสาทสัมผัส

ทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกุนเชียงโดยใช้ผู้ทดสอบชิม 20 คนให้คะแนนความชอบแบบ 9-point Hedonic Scale (1 = ไม่ชอบมากที่สุด และ 9 = ชอบมากที่สุด) ประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสในด้านลักษณะปรากฏ สี กลิ่น รสชาติ และการยอมรับโดยรวม วางแผนการทดลอง Completely Randomized Design (CRD) วิเคราะห์ความแตกต่างทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Statistical Package for the Social Science (SPSS) เวอร์ชั่น 15.0 และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Duncan's New Multiple Range Test (DMRT) เพื่อหาสูตรที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

3.4.5.5 การตรวจหาเชื้อ *Clostridium perfringens*

ตามวิธี (AOAC, 1995)(ภาคผนวก ค) ทำการสุ่มตัวอย่างอาหาร 25 กรัม ใส่ในถุงพลาสติกที่ปราศจากเชื้อ จากนั้นเทสารละลายเปปโตนร้อยละ 0.1 (พีเอช 7.0 ± 0.1) ปริมาตร 225 มิลลิลิตร จากนั้นนำไปตีป่นให้ละเอียดโดยใช้เครื่องตีป่น เป็นเวลา 1 นาที ทำการเจือจาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างอาหารตามที่ต้องการ 3 ระดับ คือ 10^{-1} 10^{-2} และ 10^{-3} ดูดตัวอย่างอาหารแต่ละความเจือจางใส่ลงในหลอด cooked meat (CM) หลอดละ 1 มิลลิลิตร ระดับความเจือจางละ 3 หลอด บ่มเชื้อที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 18 – 24 ชั่วโมง ดูการขุ่นของอาหารถ้าอาหารในหลอดทดลองขุ่นต้องทำการทดลองยืนยันขั้นต่อไปโดยใช้ลูบจุ่มเชื้อจากหลอด CM medium นำมาถ่ายเพาะเชื้อบน SPS agar บ่มเชื้อที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 18 – 24 ชั่วโมง ตรวจนับจำนวนโคโลนีของเชื้อที่ให้ลักษณะโคโลนีสีดำ นำมาทดสอบยืนยัน โดยการถ่ายเชื้อลง fluid thioglycollate บ่มที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นทำการถ่ายเชื้อลงในอาหาร 2 ชนิด

- stap ลง motility - nitrate บ่มที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง
- stap ลง lactose gelatin medium บ่มที่ 35 – 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง

3.5 การวิเคราะห์สถิติ

วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ Completely Randomized Design (CRD) มีจำนวน 3 ซ้ำ วิเคราะห์ความแตกต่างทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Statistical Package for the Social Science (SPSS) เวอร์ชั่น 15.0 และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Dancan 's New Multiple Range Test (DMRT)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

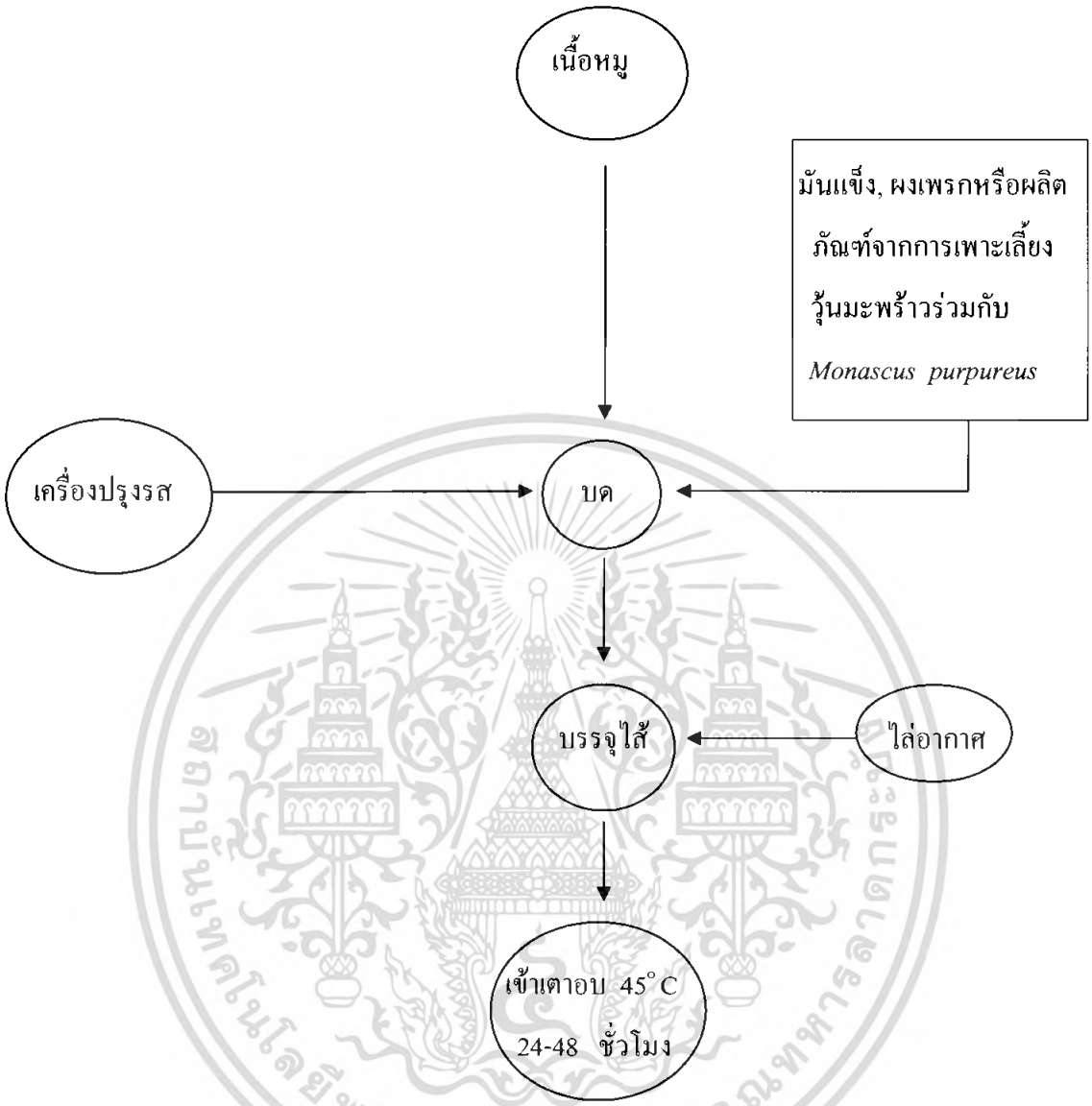

รูปที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการผลิตกุนเชียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4
ผลการทดลองและอภิปราย

4.1 การใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในการตกแต่งและทดแทนปริมาณมันแข็งและไนไตรท์ ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของวุ้นมะพร้าว พบว่า มีโปรตีนอยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 – 0.84 ไขมันร้อยละ 0.05 – 0.06 คาร์โบไฮเดรตร้อยละ 3.00 – 3.20 ไฟเบอร์ร้อยละ 1.10 – 1.15 แคลเซียมร้อยละ 5.20 – 34.50 มิลลิกรัม / 100 กรัม ฟอสฟอรัสร้อยละ 5.70 – 22.00 มิลลิกรัม / 100 กรัม และน้ำร้อยละ 94.4 – 94.6 (สมคิด , 2531) จึงได้นำมาใช้ในการทดลองเลี้ยงร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ได้วุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงเพื่อใช้ทดแทนปริมาณมันแข็งและไนไตรท์ ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง และนำผลิตภัณฑ์กุนเชียงที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและทางเคมี รวมทั้งคุณภาพทางด้านจุลินทรีย์ ดังนี้

4.1.1 การวัดค่าสีของกุนเชียง

4.1.1.1 ค่า L*

จากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนปริมาณมันแข็งและไนไตรท์ ในผลิตภัณฑ์กุนเชียงในปริมาณที่แตกต่างกันแบ่งกุนเชียงออกเป็น 5 สูตร และมีกุนเชียงสูตรควบคุม (ซึ่งเป็นสูตรที่ผลิตขายทั่วไป)

เมื่อทำการวัดสีของกุนเชียงในสูตรต่างๆ พบว่าเมื่อใช้วุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงในปริมาณมากขึ้นมีผลทำให้ค่า L* ซึ่งแสดงถึงความสว่างจะมีค่าสูงขึ้นตามไปด้วย เมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25 ค่า L* มีค่าสูงสุดคือ 45.92 ± 1.13 ขณะที่กุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 20 15 10 5 และสูตรควบคุมมีค่า L*เท่ากับ 44.04 ± 0.43 43.14 ± 0.34 40.38 ± 0.72 38.04 ± 0.90 และ 35.67±0.79 ตามลำดับ และเมื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณร้อยละ 5 - 25 มีค่า L* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม ดังแสดงในตารางที่ 4.1

4.1.1.2 ค่า a*

เมื่อใช้วุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงปริมาณร้อยละ 5 - 10 ค่า a* ซึ่งแสดงถึงความเข้มของสีแดงมีค่าน้อยกว่ากุนเชียงสูตรควบคุม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปริมาณวุ้นสีแดงน้อยจึงมีผลทำให้กุนเชียงสูตรเหล่านี้มีสีแดงน้อยกว่ากุนเชียงสูตรควบคุมที่มีการใช้ไนไตรท์ เมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แดงมากขึ้นร้อยละ 15 – 25 ทำให้กุนเชียงที่ได้มีค่า a* เพิ่มสูงขึ้นตามปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงที่ใช้ และมีค่าสูงกว่ากุนเชียงสูตรควบคุม โดยพบว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25 มีค่า a* เท่ากับ 9.45 ± 0.09 ขณะที่กุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 20 15 และชุดควบคุม มีค่า a* เท่ากับ 9.13 ± 0.10 7.97 ± 0.58 และ 7.89 ± 0.15 ตามลำดับ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 – 25 มีค่า a* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม การที่กุนเชียงมีความเข้มของสีแดงมากขึ้นเรื่อยๆ อาจเนื่องมาจากวุ้นมะพร้าวที่นำมาเป็นส่วนประกอบในกุนเชียงมีสีแดงจึงทำให้เมื่อมีการเติมวุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มมากขึ้นทำให้ความเข้มของสีแดงในกุนเชียงเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังแสดงในตารางที่ 4.1

4.1.1.3 ค่า b*

เมื่อใช้วุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงปริมาณร้อยละ 5 - 25 ค่า b* ซึ่งแสดงถึงความเข้มของสีเหลืองจะมีค่าเพิ่มขึ้นตามปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงที่ใช้ และสูงกว่ากุนเชียงสูตรควบคุมโดยพบว่าการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25 มีค่า b* สูงสุดเท่ากับ 4.00 ± 0.43 ขณะที่การใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 20 15 10 5 และสูตรควบคุมมีค่า b* เท่ากับ 2.51 ± 0.09 1.68 ±0.31 1.60 ± 0.02 1.35 ± 0.30 และ 0.47 ± 0.53 ตามลำดับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 – 25 มีค่า b * แตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม แสดงดังตารางที่ 4.1

จากการทดลองของ Fa – Jui Tan และ คณะ (2007) ศึกษาผลของการทดแทนไขมันโดยใช้มันเทศต่อคุณภาพของกุนเชียง พบว่า จากการใช้มันเทศปริมาณร้อยละ 0 5 10 และ 15 มาทดแทนมันแข็งในกุนเชียง หลังจากผลิตกุนเชียง จะเก็บกุนเชียงในถุงสุญญากาศที่ 4 °C เป็นเวลา 21 วัน ผลการทดลองพบว่า กุนเชียงที่เติมมันเทศเพิ่มขึ้นจะมีค่า L* และ a* ต่ำกว่ากุนเชียงสูตรควบคุมซึ่งแตกต่างจากการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในผลิตภัณฑ์กุนเชียงที่เมื่อเติมวุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มขึ้นจะมีค่า L* และ ค่า a* สูงกว่ากุนเชียงสูตรควบคุม

4.1.2 Water Activity (a_w)

จากการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงทดแทนมันแข็งและไนไตรท์บางส่วน พบว่าเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงมากขึ้นมีผลทำให้กุนเชียงมีค่า a_w ลดลง และมีค่าน้อยกว่ากุนเชียงสูตรควบคุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 ผลการวัดสีและค่า a_w ของกุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในปริมาณที่แตกต่างกัน

สูตรกุนเชียง[1]	ค่าสีของผลิตภัณฑ์กุนเชียง			a_w
	L *	a*	b*	
ชุดควบคุม	35.67 ± 0.79[c 2]	7.89 ± 0.15[b]	0.47 ± 0.53[d]	0.8477 ± 0.0012[a]
สูตร 1	38.04 ± 0.90[d]	6.47 ± 0.23[c]	1.35 ± 0.30[c]	0.8463 ± 0.0006[a]
สูตร 2	40.38 ± 0.72[c]	6.52 ± 0.19[c]	1.60 ± 0.02[c]	0.8400 ± 0.0010[b]
สูตร 3	43.14 ± 0.34[b]	7.97 ± 0.58[b]	1.68 ± 0.31[c]	0.8363 ± 0.0006[c]
สูตร 4	44.04 ± 0.43[b]	9.13 ± 0.10[a]	2.51 ± 0.09[b]	0.8337 ± 0.0012[d]
สูตร 5	45.92 ± 1.13[a]	9.45 ± 0.09[a]	4.00 ± 0.43[a]	0.8317± 0.0012[e]

[1]กุนเชียงสูตรควบคุม ใช้มันแข็งร้อยละ 25 ผงเพรกร้อยละ 0.1
กุนเชียงสูตร 1 ใช้มันแข็งร้อยละ 20 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 2 ใช้มันแข็งร้อยละ 15 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 10 ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 3 ใช้มันแข็งร้อยละ 10 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 15 ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 4 ใช้มันแข็งร้อยละ 5 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 20 ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 5 ไม่มีการใช้มันแข็ง วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25 ไม่เติมผงเพรก

[2]ตัวอักษรที่ต่างกันในแนวตั้ง แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

4.1.3 การวิเคราะห์เนื้อสัมผัส (Texture Analysis) ของกุนเชียง

4.1.3.1 ค่าความแข็ง (Hardness)

ผลการวิเคราะห์เนื้อสัมผัสของกุนเชียงจากการใช้วุ้นมะพร้าวในปริมาณต่างๆกัน พบว่าค่าความแข็งของกุนเชียงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มขึ้น จากการทดลองจะเห็นว่าเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 มีค่าความแข็งของกุนเชียงเท่ากับ 8.01± 0.32 12.60 ±0.88 14.47 ± 0.12 14.47 ± 0.74 และ 14.48 ± 0.49 นิวตัน ตามลำดับ ขณะที่กุนเชียงสูตรควบคุมมีค่าความแข็งเท่ากับ 4.27± 0.48 นิวตัน เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ค่าความแข็งของกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ มีความแตกต่างอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีนัยสำคัญทางสถิติ (P < 0.05) กับกุนเชียงสูตรควบคุม ขณะที่กุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 15 20 และ 25 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P > 0.05) ดังแสดงในตารางที่ 4.2 การที่ค่าความแข็งของกุนเชียงเพิ่มขึ้นอาจเนื่องมาจากขั้นตอนการนำกุนเชียงเข้าสู่ตู้อบลมร้อน ทำให้ปริมาณน้ำในวุ้นมะพร้าวสีแดงเกิดการระเหย ส่งผลต่อค่าความแข็งดังนั้นเมื่อมีการเพิ่มปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้ค่าความแข็งเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

4.1.3.2 ค่าการทนต่อการเคี้ยว (Chewiness)

การใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงทดแทนมันแข็งและไนไตรท์ในกุนเชียงพบว่าเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงมากขึ้น กุนเชียงที่ได้จะมีค่าทนต่อการเคี้ยว เพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากการทดลองจะเห็นว่า เมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 กุนเชียงมีค่าทนต่อการเคี้ยวเท่ากับ 7.67 ±1.50 8.25 ± 3.15 11.15 ± 0.09 11.65 ± 1.48 และ 11.94 ± 1.44 นิวตัน.มิลลิเมตร ตามลำดับ ขณะที่กุนเชียงสูตรควบคุมมีค่าทนต่อการเคี้ยวเท่ากับ 1.54 ± 0.32 นิวตัน.มิลลิเมตร และเมื่อวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าค่าทนต่อการเคี้ยวของกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P < 0.05) กับกุนเชียงสูตรควบคุม แสดงดังในตารางที่ 4.2 จะเห็นได้ว่าเมื่อค่าความแข็งของกุนเชียงเพิ่มมากขึ้นจากการที่เติมวุ้นมะพร้าวสีแดงลงไปในปริมาณที่เพิ่มขึ้น มีผลต่อค่าการทนต่อการเคี้ยวด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อกุนเชียงมีความแข็งมากทำให้เกิดการทนต่อการเคี้ยวมากขึ้นตามไปด้วย

4.1.3.3 ค่าการเกาะรวมตัว (Cohesiveness)

จากการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงเพิ่มขึ้น กุนเชียงที่ได้จะมีค่าการเกาะรวมตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยพบว่าเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 กุนเชียงมีค่าความสามารถในการเกาะรวมตัวเท่ากับ 0.23± 0.03 0.23 ± 0.03 0.24 ± 0.02 0.26 ± 0.07 และ 0.29 ± 0.01 นิวตัน.มิลลิเมตร ตามลำดับ ขณะที่กุนเชียงสูตรควบคุมมีค่าเท่ากับ 0.16 ± 0.00 นิวตัน.มิลลิเมตร เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่าค่าการเกาะรวมตัวของกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P > 0.05) ขณะที่กุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณร้อยละ 5 – 25 มีค่าความสามารถในการเกาะรวมตัวแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P < 0.05) กับกุนเชียงสูตรควบคุม แสดงดังในตารางที่ 4.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3.4 ค่าความยืดหยุ่น (Springiness)

จากการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงเพิ่มขึ้นพบว่าค่าความยืดหยุ่นของกุนเชียงจะเพิ่มขึ้นจนถึงการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 15 ซึ่งจะทำให้กุนเชียงที่ได้มีค่าความยืดหยุ่นสูงสุดเท่ากับ 6.09 ± 0.71 มิลลิเมตร เมื่อเพิ่มปริมาณวุ้นมะพร้าวร้อยละ 20 – 25 ค่าความยืดหยุ่นของกุนเชียงที่ได้จะลดลง และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ กับกุนเชียงสูตรควบคุม พบว่ากุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ จะให้ค่าความยืดหยุ่นสูงกว่ากุนเชียงสูตรควบคุมและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.2 การที่ค่าความยืดหยุ่นของกุนเชียงที่ผลิตได้ทุกสูตรมีค่าความยืดหยุ่นมากกว่ากุนเชียงสูตรควบคุม อาจเป็นผลมาจากลักษณะของวุ้นมะพร้าวสีแดงที่มีความยืดหยุ่นทำให้เมื่อใช้เป็นส่วนประกอบในกุนเชียงมีผลให้ค่าความยืดหยุ่นที่ค่ามากกว่าสูตรควบคุมที่ไม่มีการเติมวุ้นมะพร้าวสีแดง

4.1.3.5 ค่าความเหนียว (Gumminess)

เมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงมากขึ้นกุนเชียงที่ได้จะมีค่าความเหนียวเพิ่มขึ้นโดยพบว่าเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 กุนเชียงมีความเหนียวเท่ากับ 2.05 ± 0.39 3.24 ± 0.26 4.39 ± 0.24 4.57 ± 0.28 และ 4.64 ± 0.52 gf ตามลำดับ ขณะที่กุนเชียงที่เป็นสูตรควบคุมมีค่าความเหนียวเท่ากับ 0.79 ± 0.02 gf และเมื่อวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ จะมีค่าความเหนียวแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม ดังแสดงในตารางที่ 4.2 การที่ค่าความเหนียวมีค่าเพิ่มขึ้นอาจเนื่องมาจากลักษณะเนื้อสัมผัสของวุ้นมะพร้าวมีความเหนียวทำให้เมื่อมีการเติมวุ้นมะพร้าวสีแดงในเชียงกุนเชียงมากขึ้นทำให้มีผลต่อค่าความเหนียว ซึ่งสอดคล้องกับค่าความแข็ง และค่าการทนต่อการเคี้ยวซึ่งมีค่ามากขึ้นตามการปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อสัมผัสของกุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในปริมาณที่แตกต่างกัน

สูตรกุนเชียง[1]	ลักษณะเนื้อสัมผัสของกุนเชียง				
	Hardness (N)	Chewiness (N.mm)	Cohesiveness (N.mm)	springiness (mm)	Gumminess (gf)
ชุดควบคุม	4.27± 0.48^{d}[2]	1.54 ± 0.32^{d}	0.16 ± 0.00^{b}	0.85 ± 0.16^{d}	0.79± 0.02^{d}
สูตร 1	8.01 ± 0.32^{c}	7.67 ± 1.50^{c}	0.23± 0.03^{a}	3.97± 0.78^{c}	2.05 ± 0.39^{c}
สูตร 2	12.60 ± 0.88^{b}	8.25 ± 3.15^{bc}	0.23 ± 0.03^{a}	4.24± 1.57^{bc}	3.24 ± 0.26^{b}
สูตร 3	14.47± 0.12^{a}	11.15 ± 0.09^{ab}	0.24 ± 0.02^{a}	6.09 ± 0.71^{a}	4.39 ± 0.24^{a}
สูตร 4	14.47 ± 0.74^{a}	11.65 ± 1.48^{a}	0.26 ± 0.07^{a}	5.95 ± 0.77^{a}	4.57 ± 0.28^{a}
สูตร 5	14.48 ± 0.49^{a}	11.94 ±1.44^{a}	0.29± 0.01^{a}	5.72 ± 0.05^{ab}	4.64 ± 0.52^{a}

[1]กุนเชียงสูตรควบคุม ใช้มันแข็งร้อยละ 25 ผงเพรกร้อยละ 0.1

กุนเชียงสูตร 1	ใช้มันแข็งร้อยละ 20	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 2	ใช้มันแข็งร้อยละ 15	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 10	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 3	ใช้มันแข็งร้อยละ 10	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 15	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 4	ใช้มันแข็งร้อยละ 5	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 20	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 5	ไม่มีการใช้มันแข็ง	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25	ไม่เติมผงเพรก

[2]ตัวอักษรที่ต่างกันในแนวตั้ง แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

4.1.4 การวิเคราะห์องค์ประกอบของกุนเชียง

4.1.4.1 ปริมาณโปรตีน

จากการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ เพื่อทดแทนไขมันบางส่วนและไนไตรท์พบว่า เมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงมากขึ้นปริมาณโปรตีนในกุนเชียงจะมีค่าเพิ่มขึ้น โดยพบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมจะมีปริมาณโปรตีนต่ำที่สุดคือ ร้อยละ 1.57 ± 0.01 เมื่อใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 ปริมาณโปรตีนที่วิเคราะห์ได้ในกุนเชียงสูตรเหล่านี้มีค่าเท่ากับร้อยละ 1.68 ± 0.01 1.76 ± 0.01 2.20 ± 0.01 2.56 ± 0.00 และ 2.84 ± 0.01 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีปริมาณโปรตีนต่ำกว่ากุนเชียงสูตรที่ใช้วุ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มะพร้าวสีแดงในปริมาณต่างๆ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.3

4.1.4.2 ปริมาณไขมัน

จากการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ ทดแทนไขมันบางส่วนและไนไตรท์ พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมซึ่งมีมันแข็งเป็นองค์ประกอบร้อยละ 25 มีปริมาณไขมันสูงสุดคือ ร้อยละ 24.13 ± 0.02 สำหรับกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ มีปริมาณไขมันน้อยกว่ากุนเชียงสูตรควบคุม โดยพบว่ากุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 มีปริมาณไขมันร้อยละ 21.96 ± 0.03 19.57 ± 0.01 13.11 ± 0.02 10.08 ± 0.02 และ 8.31 ± 0.01 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีปริมาณไขมันสูงกว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวต่าง ๆ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ผลการวิเคราะห์ปริมาณโปรตีนและไขมันในกุนเชียงที่ได้จากสูตรที่มีการใช้วุ้นมะพร้าวในปริมาณต่าง ๆ กัน ให้ผลการทดลองสอดคล้องกับการทดลองของ Fa – Jui Tan และคณะ (2007) ซึ่งพบว่าเมื่อใช้มันเทศในปริมาณสูงขึ้นเพื่อเป็นส่วนผสมของกุนเชียง ทำให้กุนเชียงที่ได้มีปริมาณไขมันลดลงและโปรตีนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงไปทดแทนมันแข็งในกุนเชียงบางส่วน ปริมาณไขมันในกุนเชียงจะได้จากมันแข็งเป็นส่วนใหญ่ เมื่อปริมาณมันแข็งลดลงทำให้ปริมาณไขมันในกุนเชียงที่ได้ลดลงเช่นกันและเมื่อเพิ่มปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงทำให้ปริมาณโปรตีนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากในวุ้นมะพร้าวมีโปรตีนเป็นองค์ประกอบอยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 – 0.84 (สมคิด , 2531)

4.1.4.3 ปริมาณความชื้น

เมื่อใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ ทดแทนมันแข็งบางส่วนและไนไตรท์ พบว่า ปริมาณความชื้นจะลดลง ตามปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงที่เพิ่มขึ้น โดยพบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมที่ใช้มันแข็งเป็นส่วนประกอบร้อยละ 25 มีความชื้นสูงสุดร้อยละ 56.57 ± 0.02 เมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 กุนเชียงมีความชื้นร้อยละ 36.94 ± 0.02 36.27 ± 0.01 35.43 ± 0.00 32.67 ± 0.02 และ 33.16 ± 0.01 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีปริมาณความชื้นสูงและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.3 การที่ค่าความชื้นมีปริมาณลดลง เนื่องมาจากการลดปริมาณไขมันซึ่งมีส่วนช่วยในการอุ้มน้ำ ทำให้ปริมาณน้ำในกุนเชียงมีค่าลดลงส่งผลต่อค่าความชื้นมีปริมาณลดลงตามไปด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.4.4 ปริมาณเถ้า

กุนเชียงสูตรควบคุม มีปริมาณเถ้าสูงสุดคือร้อยละ 2.67 ± 0.00 ขณะที่กุนเชียงที่มีการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงต่าง ๆ มีปริมาณเถ้าลดลง ตามปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงที่เพิ่มขึ้น โดยพบว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดง ร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 มีปริมาณเถ้าร้อยละ 2.48 ± 0.01 2.34 ± 0.01 2.17 ± 0.01 2.15 ± 0.01 และ 2.00 ± 0.01 ตามลำดับ และเมื่อวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีปริมาณเถ้าสูงสุดและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.3

4.1.4.5 ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ

จากการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ ทดแทนมันแข็งบางส่วนและไนไตรท์ พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ สูงสุดคือร้อยละ 17.53± 0.02 ขณะที่กุนเชียงที่ได้จากการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวต่าง ๆ ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำจะลดลงตามปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงที่เพิ่มขึ้น โดยพบว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดง ร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 มีค่าความสามารถในการอุ้มน้ำร้อยละ 14.86± 0.02 13.87 ± 0.02 11.28±0.01 12.30 ± 0.00 และ 10.13 ± 0.00 ตามลำดับ และเมื่อวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีค่าความสามารถในการอุ้มน้ำสูงสุดและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.3

จากการทดลองของ Fa – Jui Tan และ คณะ (2007) พบว่า เมื่อใช้ปริมาณมันเทศเพิ่มในส่วนผสมของกุนเชียง ทำให้กุนเชียงที่ได้มีปริมาณความชื้นเพิ่มขึ้น ซึ่งแตกต่างจากผลการทดลองที่ได้ อาจเนื่องมาจากการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงก่อนนำมาผสมในส่วนผสมของกุนเชียง จะนำมาปั่นให้ละเอียดก่อน ซึ่งเป็นการทำลายโครงสร้างของเซลลูโลส ทำให้เซลลูโลสหรือวุ้นมะพร้าวมีความสามารถในการอุ้มน้ำลดลง เมื่อนำกุนเชียงไปผ่านการอบแห้ง ทำให้กุนเชียงที่มีการใช้วุ้นมะพร้าวในปริมาณสูง มีค่าความชื้นและความสามารถในการอุ้มน้ำของกุนเชียงลดลงตามปริมาณวุ้นมะพร้าวที่ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในผลิตภัณฑ์กุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090ในปริมาณที่แตกต่างกัน

สูตรกุนเชียง[1]	โปรตีน (ร้อยละ)	ไขมัน (ร้อยละ)	ความชื้น (ร้อยละ)	เถ้า (ร้อยละ)	ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ (ร้อยละ)
ชุดควบคุม	1.57± 0.01[f2]	24.13 ± 0.02[a]	56.57± 0.02[a]	2.67± 0.00[a]	17.53± 0.02[a]
สูตร 1	1.68 ± 0.01[c]	21.96 ± 0.03[b]	36.94 ± 0.02[b]	2.48 ± 0.01[b]	14.86± 0.02[b]
สูตร 2	1.76 ± 0.01[d]	19.57 ± 0.01[c]	36.27 ± 0.01[c]	2.34 ± 0.01[c]	13.87 ± 0.02[c]
สูตร 3	2.20 ± 0.01[c]	13.11 ± 0.02[d]	35.43 ± 0.00[d]	2.17 ± 0.01[d]	11.28± 0.01[e]
สูตร 4	2.56 ± 0.00[b]	10.08 ± 0.02[e]	32.67 ± 0.02[f]	2.15 ± 0.01[e]	12.30 ± 0.00[d]
สูตร 5	2.84 ± 0.01[a]	8.31 ± 0.01[f]	33.16 ± 0.01[e]	2.00± 0.01[f]	10.13± 0.00[f]

[1]กุนเชียงสูตรควบคุม ใช้มันแข็งร้อยละ 25 ผงเพรกร้อยละ 0.1

กุนเชียงสูตร 1 ใช้มันแข็งร้อยละ 20 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 ไม่เติมผงเพรก

กุนเชียงสูตร 2 ใช้มันแข็งร้อยละ 15 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 10 ไม่เติมผงเพรก

กุนเชียงสูตร 3 ใช้มันแข็งร้อยละ 10 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 15 ไม่เติมผงเพรก

กุนเชียงสูตร 4 ใช้มันแข็งร้อยละ 5 วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 20 ไม่เติมผงเพรก

กุนเชียงสูตร 5 ไม่มีการใช้มันแข็ง วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25 ไม่เติมผงเพรก

[2]ตัวอักษรที่ต่างกันในแนวตั้ง แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

4.1.5 การประเมินคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัส

4.1.5.1 ลักษณะปรากฏ

จากการนำกุนเชียงสูตรควบคุมและกุนเชียงสูตรต่าง ๆ ที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงทดแทนมันแข็งบางส่วนและไนไตรท์ เมื่อพิจารณาคุณสมบัติด้านลักษณะปรากฏของกุนเชียง พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีลักษณะปรากฏที่ดีได้รับคะแนน คือ 6.30 ± 1.81 ขณะที่กุนเชียงสูตรที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณร้อยละ 5 และ 10 มีคะแนนที่ได้จากลักษณะปรากฏน้อยกว่าสูตรควบคุม โดยมีคะแนนลักษณะปรากฏ 5.25± 2.12 และ 5.85 ± 1.73 ตามลำดับ กุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 15 20 และ 25 มีคะแนนลักษณะปรากฏเพิ่มขึ้นและสูงกว่ากุนเชียงสูตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควบคุม โดยมีคะแนน 6.30 ± 1.30 6.65 ± 1.18 และ 6.55 ± 1.28 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมและกุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ มีคะแนนลักษณะปรากฏไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.4

4.1.5.2 สี

กุนเชียงสูตรควบคุมมีคะแนนที่ได้จากค่าสีสูงสุดคือ 6.75 ± 1.74 ขณะที่กุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงแตกต่างกันจะมีคะแนนที่ได้จากค่าสีน้อยกว่าสูตรควบคุม โดยพบว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 มีคะแนนจากค่าสี เท่ากับ 5.25 ± 2.17 5.80 ± 1.44 5.95 ± 1.67 6.55 ± 1.43 และ 6.60 ± 1.27 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมและกุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวต่าง ๆ มีค่าสีของกุนเชียงไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.4

4.1.5.3 กลิ่น

กุนเชียงสูตรควบคุมมีคะแนนทางด้านกลิ่นสูงสุดคือ 6.85±1.42 กุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงแตกต่างกัน มีคะแนนทางด้านกลิ่นน้อยกว่ากุนเชียงสูตรควบคุม และลดลง ตามปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงที่ใช้เพิ่มขึ้น โดยพบว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 มีคะแนนทางด้านกลิ่นเท่ากับ 6.35 ± 1.69 6.55 ±1.39 5.90 ± 1.33 5.65 ± 1.46 และ 5.75 ±1.41 ตามลำดับ เมื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีคะแนนทางด้านกลิ่นสูงกว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 10 และ 15 แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ขณะที่คะแนนทางด้านกลิ่นของกุนเชียงสูตรควบคุมมีค่าสูงกว่ากุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวร้อยละ 20 และ 25 และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.4 การที่คะแนนทางด้านกลิ่นของกุนเชียงในแต่ละสูตรมีค่าน้อยกว่ากุนเชียงสูตรควบคุมอาจเนื่องมากจากกลิ่นเฉพาะตัวของวุ้นมะพร้าวทำให้เกิดความรู้สึกแตกต่างจากสูตรควบคุม

4.1.5.4 รสชาติ

จากการทดสอบทางด้านประสาทสัมผัส จากผู้ทดสอบชิมจำนวน 20 คน พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมและกุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงแตกต่างกัน คะแนนด้านรสชาติไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.4

4.1.5.5 ความเหนียว

กุนเชียงสูตรควบคุมและกุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงแตกต่างกัน มีคะแนนทางด้านความเหนียวที่เพิ่มขึ้นเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงมากขึ้น โดยจะพบว่า กุนเชียงสูตรที่ 5 ที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25 มีคะแนนทางด้านความเหนียวสูงสุดคือ 5.75 ±

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.33 แต่เมื่อวิเคราะห์ทางด้านสถิติพบว่าคะแนนทางด้านความเหนียวของกุนเชียงสูตรควบคุมและกุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.4

4.1.5.6 การยอมรับโดยรวม

กุนเชียงสูตรควบคุมมีคะแนนการยอมรับโดยรวมสูงสุดคือ 6.20± 1.44 ขณะที่กุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณต่าง ๆ มีคะแนนยอมรับโดยรวมน้อยกว่าสูตรควบคุม แต่เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่าคะแนนการยอมรับโดยรวมของกุนเชียงสูตรควบคุม และกุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงต่างกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการประเมินคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัสของกุนเชียงที่มีการทดแทนมันแข็งและไนไตรท์โดยใช้วุ้นมะพร้าวที่เลี้ยงร่วมกับเชื้อ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ในปริมาณที่แตกต่างกัน

สูตรกุนเชียง[1]	คะแนนการยอมรับทางประสาทสัมผัสของกุนเชียง					
	ลักษณะปรากฏ	สี	กลิ่น	รสชาติ (ns)	ความเหนียว (ns)	การยอมรับโดยรวม (ns)
สูตรควบคุม	6.30 ± I.81^{ab2}	6.75± 1.74^{a}	6.85 ± 1.42^{a}	5.60 ± 1.98	5.30 ±1.45	6.20±1.44
สูตร 1	5.25 ± 2.12^{b}	5.25 ± 2.17^{b}	6.35 ± 1.69^{ab}	5.75 ±1.89	4.90 ± 1.65	6.25 ± 1.85
สูตร 2	5.85 ± 1.73^{ab}	5.80 ± 1.44^{ab}	6.55 ±1.39^{ab}	6.60 ± 1.39	4.75 ± 1.92	5.50 ± 1.37
สูตร 3	6.30 ± 1.30^{ab}	5.95 ± 1.67^{ab}	5.90 ± 1.33^{ab}	5.90± 1.65	5.15 ± 1.81	5.85 ± 1.39
สูตร 4	6.65± 1.18^{a}	6.55± 1.43^{a}	5.65 ± 1.46^{b}	6.00± 1.59	5.60 ± 1.67	5.95 ± 1.47
สูตร 5	6.55 ± 1.28^{a}	6.60 ± 1.27^{a}	5.75± 1.41^{b}	6.30 ± 1.45	5.75 ± 1.33	5.65 ± 1.46

[1]กุนเชียงสูตรควบคุม ใช้มันแข็งร้อยละ 25 ผงเพรกร้อยละ 0.1

กุนเชียงสูตร 1	ใช้มันแข็งร้อยละ 20	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 2	ใช้มันแข็งร้อยละ 15	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 10	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 3	ใช้มันแข็งร้อยละ 10	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 15	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 4	ใช้มันแข็งร้อยละ 5	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 20	ไม่เติมผงเพรก
กุนเชียงสูตร 5	ไม่มีการใช้มันแข็ง	วุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 25	ไม่เติมผงเพรก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

[2]ตัวอักษรที่ต่างกันในแนวตั้ง แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

4.1.6 การตรวจหาเชื้อ *Clostridium perfringens*

ไม่พบ เชื้อ *Clostridium perfringens* ในกุนเชียงทุกสูตร

จากการทดสอบประสาทสัมผัสกุนเชียงสูตรต่าง ๆ พบว่ากุนเชียงสูตรควบคุมมีคะแนนลักษณะปรากฏ สี และกลิ่น สูงกว่ากุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณร้อยละ 5 – 25 ขณะที่คะแนนด้านรสชาติ ความเหนียว และการยอมรับโดยรวมของกุนเชียงสูตรต่างๆ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงซึ่งเป็นการหมักวุ้นมะพร้าวร่วมกับเชื้อรา *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์เป็นวุ้นมะพร้าวที่มีสีแดงเมื่อนำมาเป็นส่วนผสมของกุนเชียงโดยใช้ทดแทนมันแข็งบางส่วนและไม่มีการเติมสารไนไตรท์ ทำให้กุนเชียงที่ได้มีกลิ่นและรสชาติที่แตกต่างจากกุนเชียงสูตรควบคุมที่มีการใช้ปริมาณมันแข็ง และ สารไนไตรท์ ซึ่งสารไนไตรท์เป็นสารที่ทำให้เกิด กลิ่น รส ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง (ภัทธรินทร์และคณะ , 2547) สำหรับคะแนนทางด้านรสชาติ ความเหนียว และการยอมรับโดยรวมของกุนเชียงสูตรที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงไม่มีความแตกต่างทางสถิติกับกุนเชียงสูตรควบคุม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการหมักวุ้นมะพร้าวร่วมกับเชื้อ *M. purpureus* TISTR 3090 มาใช้ทดแทนมันแข็งและไนไตรท์บางส่วนในผลิตภัณฑ์กุนเชียง พบว่าการใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงร้อยละ 5 และมันแข็ง ร้อยละ 20 ไม่มีการเติมไนไตรท์ (สูตรที่ 1) กุนเชียงที่ได้จากสูตรดังกล่าวนี้จะมีคุณสมบัติต่าง ๆ ใกล้เคียงกับกุนเชียงสูตรควบคุมซึ่งมีมันแข็งเป็นองค์ประกอบร้อยละ 25 และมีการเติมผงเพรก (ซึ่งมีไนไตรท์เป็นส่วนประกอบ) ร้อยละ 0.1 ดังนั้นการที่กุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงสามารถนำมาใช้ทดแทนมันแข็งได้คือ ร้อยละ 5 โดยไม่มีการเติมสารเคมีในรูปผงเพรก ลงไป ทำให้กุนเชียงที่ผลิตได้ปลอดภัยจากสารเคมี และกุนเชียงที่ได้มีปริมาณไขมันลดลงรวมทั้งมีคะแนนการยอมรับจากผู้บริโภคไม่แตกต่างกันกับกุนเชียงที่ใช้เป็นสูตรควบคุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับเชื้อรา *Monascus purpureus* TISTR 3090 เพื่อทดแทนมันแข็งและไนไตรท์ในกุนเชียง โดยใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงปริมาณต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ร้อยละ 5 10 15 20 และ 25 ของน้ำหนักเนื้อหมูโดยเปรียบเทียบกับสูตรควบคุมที่มีการใช้มันแข็งร้อยละ 25 และไนไตรท์ร้อยละ 0.1 เป็นส่วนประกอบ วัดค่าสีของกุนเชียงสูตรต่าง ๆ พบว่าเมื่อใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มขึ้นทำให้กุนเชียงมีค่า L* ซึ่งแสดงความสว่างของกุนเชียง ค่า a* ซึ่งแสดงถึงสีแดงของกุนเชียง และ ค่า b* ซึ่งแสดงถึงสีเหลืองของกุนเชียง มีค่าเพิ่มขึ้นตามปริมาณวุ้นมะพร้าวที่เพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม

ค่า water activity (a_w) ของกุนเชียงสูตรที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวร้อยละ 5 – 25 มีค่าลดลงตามปริมาณวุ้นมะพร้าวที่ใช้ และมีค่าน้อยกว่ากุนเชียงสูตรควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

ลักษณะทางเนื้อสัมผัสของกุนเชียงแต่ละสูตร พบว่า ค่าความแข็ง (Hardness) ค่าการทนต่อการเคี้ยว (Chewiness) ค่าความสามารถในการรวมตัว (Cohesiveness) ค่าความยืดหยุ่น (Springiness) และ ค่าความเหนียว (Gumminess) มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงค่าเหล่านี้เพิ่มขึ้นและมีค่าสูงกว่ากุนเชียงสูตรควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของกุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดง พบว่า กุนเชียงที่ใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงในปริมาณร้อยละ 5 – 25 มีปริมาณไขมัน ลดลงเมื่อใช้วุ้นมะพร้าวสีแดงมากขึ้น และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม สำหรับปริมาณของความชื้น และ ปริมาณเถ้ามีแนวโน้มลดลงและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำของกุนเชียงที่ใช้ปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดง มีแนวโน้มลดลงตามปริมาณวุ้นมะพร้าวสีแดงเพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างอย่างมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุมจากการทดสอบทางประสาทสัมผัสพบว่า คะแนนที่ได้รับจาก รสชาติ ความเหนียว และการยอมรับโดยรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) กับกุนเชียงสูตรควบคุม และไม่พบเชื้อ *Clostridium perfringens* ในกุนเชียงทุกสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. จากการตรวจเชื้อ *Clostridium perfringens* ไม่พบการเจริญของเชื้อชนิดนี้ ซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 หรือ วุ้นมะพร้าวสีแดง มีคุณสมบัติในการยับยั้งการเจริญของเชื้อ *Clostridium perfringens*
2. ควรทำการตรวจหาเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นจุลินทรีย์ที่ต้องการอากาศ และจุลินทรีย์ที่ไม่ต้องการอากาศควบคู่กันไปด้วยในผลิตภัณฑ์กุนเชียงที่ผลิตได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ์ ศิริพรรณพร ปราโมทย์ ธรรมรัตน์ สิริพร สธนเสาวภาคย์ สร้อยทอง สายหยุดทอง .2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตวุ้นสวรรค์จากน้ำกะทิ. *อาหาร*. 31 (3) : 167 – 168

เพลินใจ ตังคณะกุล . 2537. มังสวิรัติ : ทางเลือกใหม่เพื่อสุขภาพ . *อาหาร*. 24 (4): 240 – 246

ธวัช ขนบดี ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ นิตยา เสาหจินดา และอารี เสือก้อน . 2530. เปรียบเทียบการทดสอบผลของสีผสมอาหารในกลุ่มอะโซบางชนิด และสีที่ได้จากการหมักเชื้อรา *Monascus* sp. ในโครโมโซมของคน รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 25 สาขาวิทยาศาสตร์ – เทคโนโลยี . มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ . กรุงเทพฯ. หน้า 1 – 15 .

บุษบา ยงสมิทธิ์ และ วรรณภา ทาบตลกา . 2528 . สีผสมอาหารจากมันสำปะหลังโดยเชื้อราโมแนสคัส. *วารสารวิทยาศาสตร์* , มก. 19 : 45 – 50 .

บุษบา ยงสมิทธิ์ วิเชียร ยงมานิตชัย สนทนา แสงจันทร์ และ ชุลี ชัยศรีสุข. 2531. การผลิตสีผสมอาหารจากมันสำปะหลังเพื่ออุตสาหกรรมการหมัก. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ. 255 น.

บุษบา ยงสมิทธิ์. 2542.*จุลชีววิทยาการหมักวิตามินและสารสี*. กรุงเทพ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภัทธรินทร์ เจิมจำรูญ รัตนาภรณ์ จำรงค์ศาสตร์ และ วิจิตรา สารพภา. 2547 . ศึกษาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงวุ้นมะพร้าวร่วมกับ *Monascus purpureus* TISTR 3090 ทดแทนไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง.โครงงานพิเศษวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

วิภา สุโรจนะเมธากุล ตวิษา โลหะนะ พะยอม อัตถวิบูลย์กุล และ บุญมา นิยมวิทย์.2542. การใช้เซลลูโลสผงเป็นแหล่งของใยในผลิตภัณฑ์ชิพฟ่อนเค้กและคุกกี้.*อาหาร* 29 (1) : 17 – 20 .

สมคิด ธรรมรัตน์ . 2531 . การผลิตวุ้นน้ำมะพร้าวและการแปรรูป. *อาหาร*. 18 (4) : 250 – 262

สมศรี ลิปิพัฒนวิทย์ . 2531 . การหาสูตรอาหารที่เหมาะสมสำหรับทำวุ้นสวรรค์จากน้ำมะพร้าวแก่. *อาหาร*. 18 (4) : 239 -248

กมล จันธิมา ภานุวัฒน์ จริงจามิกร วิภู อากาศ,2548 . การใช้ประโยชน์จากแครอทเพื่อผลิตกุนเชียงเพื่อสุขภาพ.โครงงานพิเศษวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจุลชีววิทยาอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Alban, C.A. 1962.Studies on the optimum conditions for Nata de coco bacterium or Nata formation in coconut water . *The Phillippine Agriculturist*.45:409 – 415 .

Babitha, S., Soccol, C, and Pandey, A. 2006. Jackfruit Seed – A Novel Substrate for the Production of *Monascus* Pigments through Solid-State Fermentation. *Food Technology. Biotechnology*. 44 (4) : 465–471 .

Ebner , H. 1982 . *Vineger* .in G . Reed (ed) . Prescott and Dunn 's Industrial Microbiology . 4th . Reed . AVI publishing com., Inc Wesport , Connecticut.

Fabre , C.E ., Santerre , A.L., Lore , M.O ., Banerian , R.o., Parcilleux , A.R., Goma , G. and Blanc , P.J. (1993) . Production and food Application of the pigment of *Monascus rubber. Journal of Food Science* 58, 1099 – 1110 .

Gusman, M.P., Alabstro, E.F. and Tinsay , C.B. 1982 . A submerged process for the production of Nata. *NRCP Research Bull*. 37 (1) : 1 – 50 .

Krusong, W . and Yoshida, T . 1995 . Countoraction of negative effect on cellulose formation in agitated culture of *Acetobacter xylinum* in addition of alginated gel beads as microaerophilic carrier. Annual Report International Conference Biotechnology,Japan . 155 – 200.

Line, Kuo - Wei and Chao, Jen – Yu . 2001. Quality characteristics of reduced fat Chinese style sausage as related to Chitosan ' s molecular weight .*Meat science*.59 (4): 343 – 351 .

Moll , H.R. and Farr , D.R. 1976. Red pigment and process US.Patent No.39933789, November 1976.

Montenegro, H.M. 1985 . Coconut and its product. *Journal of the American oil Chemists* . 62(2) :259 – 261

Ohara, H., Hiyama , K. and Yoshida, T . 1992. Kinetic study on pH dependence of growth and death of *Streptococcus faecalis .Applied Microbiology Biotechnology* . 38 ; 403 – 407

Sabater-Vilar M., Roel F.M. and Fink-Gremmels J. 1999. Mutagenicity of commercial fermentation products and the role of citrinin contamination. Mutation Research 444 ; 7-16

Sallam ,K.I. 2007. Antimicrobial and antioxidant effects of sodium acetate, sodium lactate, and sodium citrate in refrigerated sliced salmon. *Food control* . 18(5): 566-575

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Satoshi, M., ohe, T . and Sakota, N. 1993. Production of cellulose from glucose by *Acetobacter xylinum* . *Journal of fermentation and Bioengineering* . 75 : 18 – 22 .

Sheu , F., Wang , C.L. and Shyu , Y.T. 2000 . Fermentation of *Monascus purpureus* on Bacterial Cellulose-nata and the colour Stability of Monascus-nata Complex . *Journal of Food Science* . 65 (2) : 342-345.

Tan, Fa – Jui ., Liao , Fang – Yi ., Jhan ,Yi – Jing .,Liu ,Deng – Cheng. 2007. Effect of replacing pork backfat with yams (*Dioscorea alata*) on quality characteristic of Chinese sausage . *Journal of Food Engineering* 79 , 858 – 863 .

Yoshinaga, F ., Thnouchi, N.and watanabe , K. 1997 . Research progress in Production of Bacterial Cellulose by Aeration and Agitation Culture and Its Application as a New Industrial Material. *Bioscience . Biotechnology . Biochemistry*. 61 (2) : 219 – 224.

www.botany.utexas.edu/facstaff/facpages/mbrown/movies/af9.jpg

www.botany.utexas.edu/facstaff/facpages/mbrown/movies/af10.jpg

www.e-learning.sg.or.th/ac5_9/pic/banner.jpg

www.e-learning.sg.or.th/ac5_9/picture/recujpg.jpg

www.gpo.or.th/rdi/htmls/cellu.html

www.ifr.ac.uk/SPM/SPMImages/acetan34.gif

www.ist.cmu.ac.th/riseat/images/newsheadbg.gif

www.regina.ac.th/elearning/scied/know/cont7.html

www.semejelly.com/nata nutrition.asp

http://techno.msu.ac.th/fn/ecenter/fad/images/BHA.gif

http://techno.msu.ac.th/fn/ecenter/fad/images/tocopherol.gif

http://techno.msu.ac.th/fn/ecenter/fad/images/g.gif

www.vscht.cz/kch/galerie/obrazky/houby/skrob-7.gif

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก .

อาหารเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์และสารเคมี

ก1. สูตรอาหารน้ำมะพร้าว

น้ำมะพร้าวแก่	1,000	มิลลิลิตร
น้ำตาลซูโครส	50	กรัม
แอมโมเนียมซัลเฟต	1	กรัม
กรดอะซิติก	10	มิลลิลิตร

ก2. สูตรอาหาร Potato Dextrose Agar (PDA)

มันฝรั่งปอกเปลือกและหั่น	200	กรัม
กลูโคส	20	กรัม
ผงวุ้น	15	กรัม
น้ำกลั่น	1000	มิลลิลิตร

1. ต้มมันฝรั่งเป็นเวลา ½ - 1 ชั่วโมงในน้ำกลั่น 1000 มิลลิลิตร
2. กรองเอาน้ำใสเติมน้ำกลั่นจนครบ 1000 มิลลิลิตร
3. เติมกลูโคสและผงวุ้นแล้วต้มให้ละลาย
4. นึ่งฆ่าเชื้อที่อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 20 นาที

ก3. สูตรอาหารดัดแปลงของ Lin & Demain (1991)

Sucrose	50	กรัม
Anhydrous MSG	15	กรัม
KH_2PO_4	2.4	กรัม
K_2HPO_4	2.4	กรัม
$MgSO_4.7H_2O$	8	กรัม
KCl	0.5	กรัม
$FeSO_4.7H_2O$	0.01	กรัม
$ZnSO_4.7H_2O$	0.01	กรัม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$MnSO_4.7H_2O$	0.003	กรัม
น้ำกลั่น	1,000	มิลลิลิตร

ก4. สารละลายเปปโตน (Peptone solution)

Peptone	10	กรัม
NaCl	0.5	กรัม
น้ำกลั่น	1,000	มิลลิลิตร

ก5. สูตรอาหาร Cooked meat medium (CM)

Beef heart	454	กรัม
NaCl	5	กรัม
Peptone	20	กรัม
Glucose	2	กรัม
น้ำกลั่น	1,000	มิลลิลิตร
pH	7.2	

ก6. สารละลาย HCL 1 M

สารละลาย HCL	82.33	มิลลิลิตร
น้ำกลั่น	1,000	มิลลิลิตร

ก7. สารละลาย 30% NaOH

สารละลาย NaOH	30	มิลลิลิตร
น้ำกลั่น	100	มิลลิลิตร

ก8. สารละลายกรดบอริกเข้มข้นร้อยละ 2

กรอบอริก	2	กรัม
น้ำกลั่น	100	มิลลิลิตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก 9. สารละลายอินดิเคเตอร์

Bromocresol green	0.1	กรัม
เอทานอล	100	มิลลิลิตร

ก 10. คะตะลิสต์ผสม

โซเดียมซัลเฟตปราศจากน้ำ	48	กรัม
คอปเปอร์ซัลเฟต	1.75	กรัม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข.

แบบทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัส

ชื่อผู้ทดสอบ.....วันที่.....

กรุณาให้คะแนนคุณลักษณะต่างๆ ของตัวอย่างผลิตภัณฑ์

คำแนะนำ

1. การชิมระหว่างตัวอย่าง ผู้ชิมต้องล้างตัวอย่างเดิมออกจากปากด้วยน้ำสะอาด เตรียมให้ก่อนการชิมตัวอย่างใหม่เสมอ
2. การให้คะแนนจะเป็นการให้คะแนนความชอบแบบ 9 – point Hedonic Scale โดย

1 = ไม่ชอบมากที่สุด
2 = ไม่ชอบมาก
3 = ไม่ชอบปานกลาง
4 = ไม่ชอบเล็กน้อย
5 = เฉยๆ
6 = ชอบเล็กน้อย
7 = ชอบปานกลาง
8 = ชอบมาก
9 = ชอบมากที่สุด

ตัวอย่าง	1	2	3	4	5	6
คุณลักษณะ						
ลักษณะปรากฏ	.....	.....	.....	.....	.....	.....
สี	.....	.....	.....	.....	.....	.....
กลิ่น	.....	.....	.....	.....	.....	.....
รสชาติ	.....	.....	.....	.....	.....	.....
ความเหนียว	.....	.....	.....	.....	.....	.....
การยอมรับโดยรวม	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค.

วิธีการวิเคราะห์

ค1. ความชื้น (AOAC, 1995)

ชั่งตัวอย่างประมาณ 2 กรัม ในอะลูมิเนียมแคน (moisture can) ที่ผ่านการอบแห้งและทราบน้ำหนักที่แน่นอน นำไปอบในตู้อบลมร้อนที่อุณหภูมิ 100 – 150 องศาเซลเซียส จนได้น้ำหนักคงที่นำมา คำนวณเปอร์เซ็นต์ความชื้น

การคำนวณ

$$\text{ปริมาณความชื้นร้อยละ} = \frac{(\text{น้ำหนักตัวอย่างก่อนอบ} - \text{น้ำหนักตัวอย่างหลังอบ})}{\text{น้ำหนักตัวอย่างก่อนอบ}} \times 100$$

ค2. Water activity (Thermoconstanter)

2.1 หมุนปุ่มสีเหลืองของเครื่อง Thermoconstanter ในตำแหน่งที่ (1)

2.2 นำตลับพลาสติก (sample cup) มาใส่สารตัวอย่างให้ได้ปริมาตรประมาณ 80 – 90 เปอร์เซ็นต์

2.3 นำตลับตัวอย่างมาใส่ไว้ใน Measuring Chamber

2.4 ปิดฝาให้เรียบร้อย

2.5 ตั้งอุณหภูมิให้ได้ตามที่ต้องการ เช่น ถ้าต้องการควบคุมตัวอย่างให้ได้ 25 องศาเซลเซียส ก็ให้ตั้งปุ่มสีดำตรงขวามือให้ได้หมายเลข 190 เป็นต้น

2.6 จากนั้นรอจนกระทั่งอ่านอุณหภูมิได้ตามที่ตั้งไว้ และ Relative Humidity ของอากาศที่วัดได้อยู่ในสภาวะที่สมดุล (Equilibrium) กับสารตัวอย่าง สภาวะนี้เรียกว่า Equilibrium Relative Humidity (ERH) เมื่อหารด้วย 100 ก็จะได้ค่า a_w (water activity) ตามที่ต้องการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค3. การวิเคราะห์ปริมาณเถ้า (AOAC,2000)

3.1 นำครูซิเบิลไปอบในเตาเผา ที่อุณหภูมิ 550 องศาเซลเซียส จนน้ำหนักคงที่ ทิ้งให้เย็นในเดซิเคเตอร์ ชั่งน้ำหนัก แล้วจดบันทึกน้ำหนักไว้

3.2 ชั่งน้ำหนักตัวอย่างอาหาร 2 – 5 กรัม (ทราบน้ำหนักแน่นอน) ใส่ในกระดาษกรองไร้เถ้าใส่ลงในครูซิเบิล

3.3 นำครูซิเบิลที่มีตัวอย่างไปเผาบน Hot plate ใน Hood จนหมดควัน

3.4 นำไปเผาที่อุณหภูมิ 550 องศาเซลเซียส จนได้เถ้าสีขาวหรือสีเทา (ก่อนเอาออกจากเตาเผาควร ให้อุณหภูมิลดลงต่ำกว่า 130 องศาเซลเซียส) ทิ้งให้เย็นในเดซิเคเตอร์ แล้วนำไปชั่งน้ำหนักและจดบันทึก

วิธีคำนวณ

$$\text{ร้อยละของเถ้า} = \frac{(W_2 - W_1)}{W} \times 100$$

W คือ น้ำหนักตัวอย่างอาหาร เป็นกรัม

W_1 คือ น้ำหนักครูซิเบิล เป็นกรัม

W_2 คือ น้ำหนักครูซิเบิลและเถ้า เป็นกรัม

ค4. การวิเคราะห์ปริมาณโปรตีน (AOAC , 1995)

4.1 ชั่งตัวอย่างอาหารมาประมาณ 1 กรัม ให้ได้น้ำหนักที่แน่นอนใส่ใน digestion tube

4.2 เติม catalyst ลงไป 2 กรัม เติมกรดกำมะถันเข้มข้นลงไป 25 มิลลิลิตร เขย่าเบา ๆ และใส่ boiling chips 2 – 3 เม็ด

4.3 นำ digestion tube มาต่อเข้ากับเข้ากับชุดเครื่องย่อย ทำการย่อยที่อุณหภูมิ 450 องศาเซลเซียส ย่อยโปรตีนจนได้สารละลายสีฟ้าใส

4.4 รอให้สารละลายสีฟ้าเย็นและหมดควันของไอกรดแล้วค่อย ๆ เติม น้ำกลั่น 50 มิลลิลิตร นำหลอดค่อเข้ากับชุดเครื่องกลั่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 เติมโซเดียมไฮดรอกไซด์เข้มข้นร้อยละ 30 ปริมาตร 50 มิลลิลิตร นำขวดรูปชมพู่ที่บรรจุสารละลายกรดบอริกเข้มข้นร้อยละ 2 ปริมาตร 50 มิลลิลิตร ที่มีการหยดสารอินดิเคเตอร์ 2 – 3 หยดเขย่าให้ดีก่อนนำไปวางใต้เครื่องกลั่น โดยให้ปลายแท่งแก้วของชุดกลั่นจุ่มอยู่ในสารละลาย

4.6 กลั่นเป็นเวลา 3 – 5 นาที แอมโมเนียที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาจะผ่าน condenser ลงสู่สารละลายบอริก สารละลายจะเปลี่ยนจากสีม่วงน้ำเงิน ไปเป็นสีเขียว – น้ำเงิน

4.7 นำ flask ที่กลั่นเสร็จแล้วมาไตเตรทกับสารละลายกรดไฮโดรคลอริก 0.1 N จนสีเขียว – น้ำเงิน เปลี่ยนเป็นใสและไม่มีสี (อาจไตเตรทจนเป็นสีชมพู ลบปริมาตรของกรดไฮโดรคลอริกออก 0.02 มิลลิลิตร จะสังเกต end point ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากสีชมพูจะเข้มขึ้นเมื่อหยดไฮโดรคลอริกเกินเพียงหยดเดียว

4.8 ทำ blank โดยใช้น้ำกลั่นแทนตัวอย่าง (ทำตามขั้นตอนที่ 1 – 7)

4.9 คำนวณเปอร์เซ็นต์ไนโตรเจน

$$\% \text{ ไนโตรเจน} = \frac{(A - B) \times CD \times 100}{E \times 100}$$

$$\% \text{ โปรตีน} = (\% \text{ ไนโตรเจน}) \times 6.25$$

เมื่อ

A = มล. ของสารละลายกรดไฮโดรคลอริกที่ใช้ไตเตรทกับตัวอย่าง

B = มล. ของสารละลายกรดไฮโดรคลอริกที่ใช้ไตเตรทกับ blank

C = ความเข้มข้น (N) ของกรดไฮโดรคลอริก

D = 14

E = น้ำหนักของตัวอย่าง

ค5. การวิเคราะห์ปริมาณไขมันปรับปรุงจาก (AOAC , 1995)

5.1 นำบีกเกอร์หาไขมันขนาด 250 มิลลิลิตร ไปอบในตู้อบลมร้อนที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 3 ชั่วโมง จากนั้นนำมาวางในเดซิเคเตอร์ ชั่งน้ำหนักบีกเกอร์ไว้ จากนั้นทำการอบบีกเกอร์ซ้ำอีกครั้งจนกว่าจะได้น้ำหนักของบีกเกอร์ที่แน่นอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ชั่งตัวอย่างอาหารมา 3 กรัม ให้ได้น้ำหนักของตัวอย่างที่แน่นอน ห่อด้วยกระดาษกรองแล้วนำไปใส่ลงไปใน thimble ปิดด้วยสำลีที่สกัดไขมันออกแล้ว

5.3 นำ thimble ใส่ใน extraction unit ของ Soxhlet apparatus เติมปิโตเลียมอีเทอร์ในบีกเกอร์ให้ปริมาณเพียงพอที่จะให้เกิดการสกัดอย่างสมบูรณ์ ประมาณ 2 ชั่วโมง

5.4 เมื่อครบกำหนดแล้วนำเอาบีกเกอร์ที่รองสารสกัดไขมันไประเหยเอาปิโตเลียมอีเทอร์ออกให้หมดแล้วนำไปอบที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส นาน 30 นาที

5.5 ปล่อยให้เย็นในเดซิเคเตอร์ชั่งบีกเกอร์ที่มีไขมันแล้วคำนวณหาเปอร์เซ็นต์ไขมัน

วิธีคำนวณ

$$\text{ปริมาณไขมัน} = \frac{W_3 - W_2}{W_1} \times 100$$

W_1 = น้ำหนักตัวอย่างเป็น กรัม

W_2 = น้ำหนักบีกเกอร์ที่ทราบน้ำหนักที่แน่นอน เป็น กรัม

W_3 = น้ำหนักบีกเกอร์หลังจากสกัดไขมันและทำให้เย็น เป็นกรัม

ค6. การหาค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ(Water holding capacity) (Dagbjartsson และ Solberg ,1972)

6.1 ชั่งตัวอย่าง 5 กรัม นำตัวอย่างใส่ลงในหลอดเซนติฟิวส์ ขนาด 50 มิลลิลิตร

6.2 ปิเปตน้ำกลั่น 10 มิลลิลิตร ลงในหลอดเซนติฟิวส์ที่มีตัวอย่าง จากนั้นนำหลอดเซนติฟิวส์ไปชั่งน้ำหนักแล้วจดค่าน้ำหนักของหลอดเซนติฟิวส์

6.3 ผสมตัวอย่างและน้ำให้เข้ากันโดยใช้เครื่อง vortex เป็นเวลา 1 นาที จากนั้นนำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็วรอบ 2000 g ที่อุณหภูมิ 15 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10 นาที

6.4 จากนั้นเทส่วนใสทิ้ง นำหลอดเซนติฟิวส์ ไปชั่งน้ำหนัก แล้วจดบันทึกน้ำหนักของหลอดเซนติฟิวส์ไว้

6.5 นำน้ำหนักหลอดเซนติฟิวส์ก่อนและหลังเซนติฟิวส์ไปคำนวณหาค่า Water holding capacity

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการคำนวณ

$$\text{Water holding capacity (\%)} = \frac{\text{น้ำหนักก่อนปั่นเหวี่ยง - น้ำหนักหลังปั่นเหวี่ยง}}{\text{น้ำหนักก่อนปั่นเหวี่ยง}} \times 100$$

ค7. การวัดเนื้อสัมผัสของกุนเชียงด้วยเครื่อง Texture Analyzer (ดัดแปลงจากวิธี Bourne,1982 และ SMS,1993)

7.1 ใช้มีดตัดกุนเชียงให้มีขนาด ชิ้นละ 1 cm^3

7.2 เลือกใช้โปรแกรม Texture Profile Analysis (TPA) จากนั้นกำหนดความเร็วหัววัดก่อนทดสอบ โดยกำหนดความเร็วหัววัดระหว่างทดสอบ เท่ากับ 2 มิลลิเมตรต่อวินาที

7.3 ความเร็วหัววัดหลังการทดสอบเท่ากับ 10 มิลลิเมตรต่อวินาที กดตัวอย่างโดยใช้หัวกดรูปทรงกระบอกตันเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 มิลลิเมตร กดตัวอย่างให้ยุบลงร้อยละ 50 ของส่วนสูง

7.4 ทำการกดตัวอย่าง 2 ครั้ง หน่วยที่ใช้วัดเป็นกิโลกรัม คำนวณโดยเครื่อง computer

- ค่าความแข็ง (Hardness) หน่วยเป็นนิวตัน (N)
- ค่าความยืดหยุ่น (Springiness) หน่วยเป็นนิวตัน.มิลลิเมตร (N.mm)
- ค่าความเหนียว (Gumminess) หน่วยเป็น gf
- ค่าการทนต่อการเคี้ยว (Chewiness) หน่วยเป็น นิวตัน.มิลลิเมตร (N . mm)
- ค่าความสามารถในการเกาะรวมตัวกัน (Cohesiveness) หน่วยเป็น นิวตัน. มิลลิเมตร (N.mm)

ค8. การตรวจหาเชื้อ *Clostridium perfringens* (AOAC, 1995)

8.1 สุ่มตัวอย่างอาหารมาสูตรละ 25 กรัม ใส่ในถุงพลาสติกที่ปราศจากเชื้อ เทสารละลายเปปโตน 0.1 เปอร์เซ็นต์ (พีเอช 7.0±0.1) ปริมาตร 225 มิลลิลิตร เพื่อให้สารละลายตัวอย่างที่มีความเข้มข้น 1 : 10

8.2 นำตัวอย่างอาหารแต่ละสูตรไปทำการตีป่นให้ละเอียดโดยใช้เครื่องดีป่นอาหารเป็นเวลา 1 นาที จากนั้นทำการเจือจางตัวอย่างอาหาร 3 ระดับ คือ 10^{-1} 10^{-2} และ 10^{-3} โดยใช้ปิเปตดูดตัวอย่างอาหารแต่ละความเจือจางใส่ลงในหลอด cooked meat (CM) โดยใส่ตัวอย่างอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลอดละ 1 มิลลิลิตร ระดับความเจือจางละ 3 หลอด

8.3 บ่มเชื้อที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 18 – 24 ชั่วโมง

8.4 ใช้ลูบจุ่มเชื้อจากหลอด CM medium โดยพยายามเขี่ยเชื้อจากก้นหลอดของ CM mediumนำมาถ่ายเพาะเชื้อบน SPS agar

8.5 คว่ำจานเพาะเชื้อนำจานเพาะเชื้อทั้งหมดไปใส่ไว้ใน anaerobic jar เพื่อขจัดออกซิเจน 8.6 บ่มเชื้อที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 18 – 24 ชั่วโมง

8.7 ตรวจนับจำนวนโคโลนีของเชื้อที่ให้ลักษณะโคโลนีสีดำ นำมาทดสอบยืนยัน

8.8 ถ่ายเชื้อลง fluid thioglycollate บ่มที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง

8.8.1 stap ลง motility - nitrate บ่มที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง *C. perfringens* ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ ดังนั้นการเจริญจะเกิดเฉพาะตามรอยแทงของเข็มเขี่ยเชื้อเท่านั้น ทดสอบความสามารถในการรีดิวซ์ไนเตรทให้เป็นไนไตรท์ ไนไตรท์จะทำปฏิกิริยากับน้ำยาทดสอบให้สีแดง ในกรณีที่การทดสอบครั้งแรกได้ผลลบ ให้บ่มหลอดเชื้ออีกหนึ่งหลอดต่อ 24 ชั่วโมง แล้วทดสอบซ้ำ

8.8.2 stap ลง lactose gelatin medium บ่มที่ 35 – 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง *C. perfringens* สามารถเฟอร์เมนท์แลคโตส เกิดฟองก๊าซ และมีกรดเกิดขึ้น ทำให้อาหารเปลี่ยนจากสีแดงเป็นสีเหลือง และมีเอนไซม์ย่อยเจลาตินได้ โดยแช่หลอดในน้ำแข็งประมาณ 30 วินาที เจลาตินที่ถูกย่อยสลายแล้วจะไม่จับตัวเป็นก้อนแข็ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ง.

การวิเคราะห์ทางสถิติ

ง1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพ และทางเคมีในผลิตภัณฑ์กุนเชียง

ง.1.1 วิเคราะห์ค่า L* a* และ b* โดยวิธี Dancan 's New Multiple Range Test (DMRT)

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
L	Between Groups	225.947	5	45.189	77.090	.000
	Within Groups	7.034	12	.586		
	Total	232.981	17			
a	Between Groups	23.555	5	4.711	61.315	.000
	Within Groups	.922	12	.077		
	Total	24.477	17			
b	Between Groups	21.815	5	4.363	55.030	.000
	Within Groups	.951	12	.079		
	Total	22.766	17			

Duncan

L*

treatment	N	Subset for alpha = .05				
	1	2	3	4	5	1
1	3	35.6700				
2	3		38.0400			
3	3			40.3833		
4.	3				43.1367	
5	3				44.0433	
6	3					45.9167
Sig.		1.000	1.000	1.000	.173	1.000

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

a*

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05		
	1	2	3	1
2	3	6.4700		
3.	3	6.5233		
1	3		7.8900	
4	3		7.9667	
5	3			9.1267
6	3			9.4500
Sig.		.818	.741	.179

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

b*

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05			
	1	2	3	4	1
1	3	.4700			
2	3		1.3500		
3	3		1.6067		
4	3		1.6767		
5	3			2.5100	
6	3				4.0033
Sig.		1.000	.201	1.000	1.000

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.2 การวิเคราะห์ค่า water activity (a_w)

ANOVA

water activity (a_w)

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.001	5	.000	168.757	.000
Within Groups	.000	12	.000		
Total	.001	17			

water activity (a_w)

Duncan

trement	N	Subset for alpha = .05				
	1	2	3	4	5	1
6	3	.8317				
5	3		.8337			
4	3			.8363		
3	3				.8400	
2	3					.8463
1	3					.8477
Sig.		1.000	1.000	1.000	1.000	.089

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.3 การวิเคราะห์ค่าเนื้อสัมผัสของกุนเชียงด้วยเครื่อง Texture Analyzer

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Hardness	Between Groups	276.490	5	55.298	173.479	.000
	Within Groups	3.825	12	.319		
	Total	280.315	17			
Chewiness	Between Groups	233.005	5	46.601	16.893	.000
	Within Groups	33.103	12	2.759		
	Total	266.109	17			
Cohesiveness	Between Groups	.027	5	.005	4.529	.015
	Within Groups	.014	12	.001		
	Total	.041	17			
springness	Between Groups	59.323	5	11.865	16.958	.000
	Within Groups	8.396	12	.700		
	Total	67.719	17			
Gumminess	Between Groups	37.482	5	7.496	70.686	.000
	Within Groups	1.273	12	.106		
	Total	38.755	17			

Hardness

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05			
	1	2	3	4	1
1	3	4.2720			
2	3		8.0100		
3	3			12.6007	
5	3				14.4753
4	3				14.4783
6	3				14.4803
Sig.		1.000	1.000	1.000	.992

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Chewiness

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05			
	1	2	3	4	1
1	3	1.5447			
2	3		7.6650		
3	3		8.2533	8.2533	
6	3			11.1493	11.1493
5	3				11.6470
4	3				11.9427
Sig.		1.000	.672	.054	.588

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

Cohesiveness

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05	
	1	2	1
1	3	.1603	
3	3		.2307
2	3		.2327
4	3		.2430
5	3		.2573
6	3		.2880
Sig.		1.000	.087

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

springiness

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05			
	1	2	3	4	1
1	3	.8527			
2	3		3.9723		
3	3		4.2420	4.2420	
6	3			5.7187	5.7187
5	3				5.9520
4	3				6.0930
Sig.		1.000	.700	.052	.612

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

Gumminess

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05			
	1	2	3	4	1
1	3	.7867			
2	3		2.0460		
3	3			3.2440	
4	3				4.3933
5	3				4.5700
6	3				4.6400
Sig.		1.000	1.000	1.000	.395

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.4 การวิเคราะห์หาปริมาณโปรตีน

ANOVA

protein

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4.029	5	.806	14504.020	.000
Within Groups	.001	12	.000		
Total	4.030	17			

protein

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05					
	1	2	3	4	5	6	1
1	3	1.5733					
2	3		1.6833				
3	3			1.7567			
4	3				2.2000		
5	3					2.5600	
6	3						2.8433
Sig.		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.5 การวิเคราะห์ปริมาณไขมัน

ANOVA

fat

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	650.021	5	130.004	557161.029	.000
Within Groups	.003	12	.000		
Total	650.024	17			

fat

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05					
	1	2	3	4	5	6	1
6	3	8.3067					
5	3		10.0767				
4	3			13.1067			
3	3				19.5667		
2	3					21.9567	
1	3						24.1267
Sig.		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.6 การวิเคราะห์ความชื้น

ANOVA

ความชื้น

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1217.712	5	243.542	1217711.828	.000
Within Groups	.002	12	.000		
Total	1217.714	17			

ความชื้น

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05					
	1	2	3	4	5	6	1
5	3	32.6667					
6	3		33.1600				
4	3			35.4300			
3	3				36.2667		
2	3					36.9433	
1	3						56.5700
Sig.		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.7 การวิเคราะห์ปริมาณเถ้า

ANOVA

เถ้า

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.897	5	.179	4613.286	.000
Within Groups	.000	12	.000		
Total	.897	17			

เถ้า

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05					
	1	2	3	4	5	6	1
6	3	2.0033					
5	3		2.1467				
4	3			2.1667			
3	3				2.3400		
2	3					2.4767	
1	3						2.6700
Sig.		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.8 การวิเคราะห์ค่าความสามารถในการอุ้มน้ำ (water holding capacity)

ANOVA

ความสามารถในการอุ้มน้ำ

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	107.183	5	21.437	137806.600	.000
Within Groups	.002	12	.000		
Total	107.185	17			

ความสามารถในการอุ้มน้ำ

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05					
	1	2	3	4	5	6	1
6	3	10.1300					
4	3		11.2800				
5	3			12.3067			
3	3				13.8733		
2	3					14.8567	
1	3						17.5267
Sig.		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 3.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง1.9 การวิเคราะห์คุณภาพทางประสาทสัมผัส

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
touch	Between Groups	11.942	5	2.388	1.116	.356
	Within Groups	244.050	114	2.141		
	Total	255.992	119			
appear	Between Groups	27.100	5	5.420	2.100	.070
	Within Groups	294.200	114	2.581		
	Total	321.300	119			
color	Between Groups	33.900	5	6.780	2.498	.035
	Within Groups	309.400	114	2.714		
	Total	343.300	119			
smell	Between Groups	23.175	5	4.635	2.182	.061
	Within Groups	242.150	114	2.124		
	Total	265.325	119			
taste	Between Groups	13.575	5	2.715	.969	.440
	Within Groups	319.350	114	2.801		
	Total	332.925	119			
over	Between Groups	8.800	5	1.760	.778	.568
	Within Groups	258.000	114	2.263		
	Total	266.800	119			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพทางลักษณะปรากฏ

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05	
	1	2	1
2	20	5.2500	
3	20	5.8500	5.8500
1	20	6.3000	6.3000
4	20	6.3000	6.3000
6	20		6.5500
5	20		6.6500
Sig.		.060	.166

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 20.000.

คุณภาพทางด้านสี

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05	
	1	2	1
2	20	5.2500	
3	20	5.8000	5.8000
4	20	5.9500	5.9500
5	20		6.5500
6	20		6.6000
1	20		6.7500
Sig.		.209	.107

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 20.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพทางด้านกลิ่น

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05	
	1	2	1
5	20	5.6500	
6	20	5.7500	
4	20	5.9000	5.9000
2	20	6.3500	6.3500
3	20	6.5500	6.5500
1	20		6.8500
Sig.		.084	.061

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 20.000.

คุณภาพทางด้านรสชาติ

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05
	1	1
1	20	5.6000
2	20	5.7500
4	20	5.9000
5	20	6.0000
6	20	6.3000
3	20	6.6000
Sig.		.101

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 20.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพทางด้านความเหนียว

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05
	1	1
2	20	4.9000
1	20	5.3000
5	20	5.6000
3	20	5.7500
4	20	5.7500
6	20	5.7500
Sig.		.112

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 20.000.

คุณภาพทางด้านการยอมรับโดยรวม

Duncan

treatment	N	Subset for alpha = .05
	1	1
3	20	5.5000
6	20	5.6500
4	20	5.8500
5	20	5.9500
1	20	6.2000
2	20	6.2500
Sig.		.174

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a Uses Harmonic Mean Sample Size = 20.000.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้